This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Bt from Mc Leish

2976 e. 66

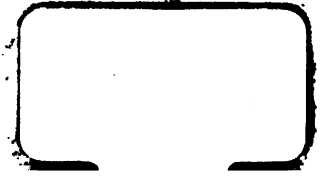

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI OPERA.

DUBLINII:

E Typographia Academiæ.

MDCCXLV.

Digitized by Google

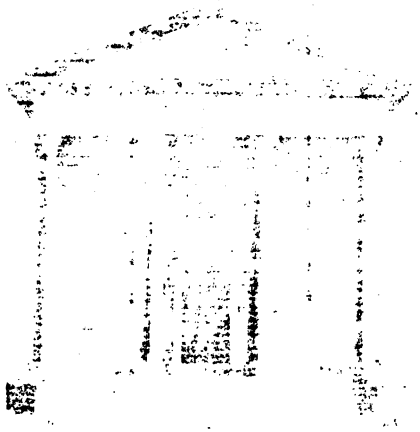

BODLEIAN LIBRARY
30 JUL 1924
OXFORD

Digitized by Google

MAXIME REVERENDO

IN

Christo Patri ac Domino,

D. JOHANNI,

Divinâ Providentiâ

Archiepiscopo Armachano;

Totius Hiberniæ Primati ac Metropolitano;

Uni e Justiciariis regni;

Regiæ Majestati a sanctioribus consiliis;

Ecclesiæ decori et præsidio;

Inopis ac ægri solamini;

Rei literariæ summo fautori;

Hunc lyricorum poëtarum facile principem,

Ex ædibus academicis Dublinii prodeuntem,

Humillime D. D.

JOHANNES HAWKEY.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

Ad Mæcenatem. Ode I.

MÆCENAS, atavis edite regibus,
O, et præsidium, et dulce decus meum,
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum, pavidus nauta, secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus africum

Digitized by Google

Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est, qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die,
Spernit; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, et lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. manet sub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor,
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium
Dis miscent superis; me gelidum nemus
Nympharumque leves cum satyris chori
Secernunt populo, si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod si me lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

AD AUG. CÆSAREM. ODE II.

JAM satis terris nivis atque diræ
Grandinis misit Pater, et rubente
Dexterâ sacras jaculatus arces
Terruit urbem;
Terruit gentes, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, nova monstra questæ;
Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere montes,
Piscium et summâ genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat palumbis,
Et superjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.

Vidimus

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Litore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis
Templaque Vestæ;
Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et sinistrâ
Labitur ripâ, Jove non probante, u-
xorius amnis.
Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent,
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara, juventus.
Quem vocet divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece quâ fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
Carmina Vestam?
Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Iocus circum volat, et Cupido:
Sive neglectum genus et nepotes
Respicis auctor,
Heu! nimis longo satiate ludo;
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer et Marsi peditis cruentum
Vultus in hostem:
Sive mutatâ juvenem figurâ
Ales in terris imitaris almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæsaris ultor.
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interfis populo Quirini;
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocyor aura

Tollat.

Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater atque princeps;
Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

AD NAVEM QUA VIRGILIUS VEHEBATUR ATHENAS PROFICISCENS. ODE III.

SIC te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis præter iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur, et æs triplex,
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem africum
Decertantem aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem noti;
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui fixis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum et,
Infames ſcopulos, Acroceraunia?
Nequicquam deus abſcidit
Prudens oceano diſſociabili
Terras, ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum et nefas.

Audax

Audax Iapeti genus
Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Poſt ignem ætheriâ domo
Subductum, macies, et nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus ardui eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitiâ; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Ad Sestium. Ode IV.

SOLVITUR acris hyems grată vice veris et Favoni,
Trahuntque ficcas machinæ carinas.
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente lunâ,
Junctæque nymphis gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agnâ, ſive malit hœdo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumque turres. o beate Seſti,
Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia; quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,

Nec

Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM. ODE V.

QUIS multâ gracilis te puer in rosâ
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu, quoties fidem
Mutatosque deos flebit, et aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens!
Qui nunc te fruitur credulus aureâ;
Qui semper vacuam, semper amabilem,
Sperat, nescius auræ
Fallacis. miseri, quibus
Intentata nites! me tabulâ sacer
Votivâ paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris deo.

AD AGRIPPAM. ODE VI.

SCRIBERIS Vario fortis, et hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles, te duce, gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssei,
Nec sævam Pelopis domum,
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyræ musa potens, vetat
Laudes egregii Cæsaris et tuas
Culpâ deterere ingeni.

Quis

Digitized by Google

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Digne scripserit, aut pulvere Troïo
Nigrum Merionen, aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus, vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM. ODE VII.

LAudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos,
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti præponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percussit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ resonantis,
Et præceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
* * * * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * * * *
Albus ut obscuro deterget nubila cœlo
Sæpe notus; neque parturit imbres
Perpetuo: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populeâ fertur vinxisse coronâ,
Sic tristes affatus amicos:

Quo

Quo nos cumque feret melior fortuna parente,
  Ibimus, o ſocii comiteſque.
Nil deſperandum, Teucro duce et auſpice Teucro:
  Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam tellure novâ Salamina futuram.
  O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas;
  Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM. ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
  Te deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
  Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis?
Cur neque militaris
  Inter æquales equitat; Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
  Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
  Cautius vitat; neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
  Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
  Filium dicunt Thetidos, ſub lacrymoſa Trojæ
Funera; ne virilis
  Cultus in cædem et Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM. ODE IX.

VIDES ut altâ ſtet nive candidum
  Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Sylvæ laborantes, geluque
  Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius
  Deprome

Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ.
Permitte divis cætera; qui simul
Stravere ventos æquore fervido
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quærere; et
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone; nec dulces amores
Sperne, puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abest
Morosa. nunc et campus, et areæ,
Lenesque sub noctem susurri
Compositâ repetantur hora:
Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

In Mercurium. Ode X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, et decoræ
More palæstræ;
Te canam magni Jovis et deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem,
Callidum quidquid placuit jocoso
Condere furto.
Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, vidùus pharetrâ
Risit Apollo.
Quin et Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relicto,

Digitized by Google

Theſſaloſque ignes, et iniqua Trojæ
Caſtra, fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus: virgâque levem coërces
Aureâ turbam, ſuperis deorum
Gratus et imis.

AD LEUCONOEN. ODE XI.

TU ne quæſieris, ſcire nefas! quem mihi, quem tibi,
Finem dî dederint, Leuconoë; neu Babylonios
Tentaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hyemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, ſapias, vina liques, et ſpatio brevi
Spem longam reſeces. dum loquimur, fugerit invida
Ætas. carpe diem, quam minimum credula poſtero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM ATQUE HOMINUM. ODE XII.

QUEM virum, aut heroa, lyrâ, vel acri
Tibiâ, ſumis celebrare, Clio?
Quem deum? cujus recinet jocoſa
Nomen imago,
Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo;
Unde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſylvæ,
Arte maternâ rapidos morantem
Fluminum lapſus celereſque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis Parentis
Laudibus; qui res hominum ac deorum,

Qui

Qui mare, ac terras, variisque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipso;
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Præliis audax, neque te silebo,
Liber; et sævis inimica virgo
Belluis; nec te, metuende certâ
Phœbe sagittâ.
Dicam et Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,
Defluit saxis agitatus humor;
Concidunt venti; fugiuntque nubes;
Et minax, sic dî voluere, ponto
Unda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompilî regnum, memorem, an superbos
Tarquinî fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, et Scauros, animæque magnæ
Prodigum, Pœno superante, Paulum,
Gratus insigni referam camœnâ,
Fabriciumque:
Hunc, et incomtis Curium capillis
Utilem bello, tulit, et Camillum,
Sæva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.
Crescit occulto, velut arbor, ævo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni

Digitized by Google

Cæsaris fatis data; tu, secundo
Cæsare, regnes.
Ille, seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos orientis oræ
Seras et Indos,
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

Ad Lydiam. Ode XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, et cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certâ sede manet; humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oscula, quæ Venus
Quintâ parte sui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula; nec, malis
Divulsus querimoniis,
Supremâ citius solvet amor die!

Digitized by Google

In Bellum Civile. Ode XIV.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? o! quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius africo,
Antennæque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea;
Non dî, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes et genus et nomen inutile;
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper solicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

Nerei Vaticinium. Ode XV.

PASTOR cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hospitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. malâ ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti!

Digitized by Google

Genti! jam galeam Pallas, et ægida,
Curruſque, et rabiem, parat.
Nequicquam, Veneris præſidio ferox,
Pectes cæſariem, grataque fœminis
Imbelli citharâ carmina divides.
Nequicquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Cnoſſii,
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem. tamen, heu ſerus! adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora, reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque et Sthenelus ſciens
Pugnæ, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. ecce, furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in alterâ
Viſum parte lupum, graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio
Matroniſque Phrygum claſſis Achilleï.
Poſt certas hyemes uret Achaïus
Ignis Pergameas domos.

AD TYNDARIDEM. ODE XVI.

O Matre pulcrâ filia pulcrior,
Quem criminoſis cunque voles modum
Pones ïambis; ſive flammâ,
Sive mari lubet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius;

Non

Non Liber æque; non, acuta
Si geminant, Corybantes, æra,
Triſtes ut iræ; quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, et inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventâ
Fervor, et in celeres iambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

Ad Tyndaridem. Ode XVII.

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, et igneam
Defendit æſtatem capellis
Uſque meis pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes et thyma deviæ
Olentis uxores mariti;
Nec viridis metuunt colubras,
Nec Martiales hœduleæ lupos;
Utcumque dulci, Tyndari, fiſtulâ
Valles

Valles et Uſticæ cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Dî me tuentur; dîs pietas mea,
Et muſa, cordi eſt. hic tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reductâ valle caniculæ
Vitabis æſtus, et fide Teïâ
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Leſbii
Duces ſub umbrâ; nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia; nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinentes injiciat manus,
Et ſcindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

Ad Varum. Ode XVIII.

NULLAM, Vare, ſacrâ vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tiburis et mœnia Catili:
Siccis omnia nam dura deus propoſuit; neque
Mordaces aliter diffugiunt ſolicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evyus;
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam; nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. ſæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,

Et

Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcánique fides prodiga, pellucidior vitro.

De Glycera. Ode XIX.

MATÈR sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et lascíva licentia,
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius;
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aspici,
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum, dicere, nec quæ nihil attinent.
Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
Bimi cum paterâ meri.
Mactatâ veniet lenior hostiâ.

Ad Mæcenatem. Ode XX.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græcâ quod ego ipse testâ
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,
Care Mæcenas eques; ut paterni
Fluminis ripæ, simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum et prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam. mea nec Falernæ
Temperant vites neque Formiani
Pocula colles.

Digitized by Google

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

DIANAM, teneræ, dicite, virgines.
Intonſum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis et nemorum comâ,
Quæcumque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetrâ
Fraternâque humerum lyrâ.
Hæc bellum lacrymoſum, hic miſeram famem
Peſtemque à populo et principe Cæſare in
Perſas atque Britannos
Veſtrâ motus aget prece.

AD ARISTIUM FUSCUM. ODE XXII.

INTEGER vitæ ſceleriſque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ;
Sive per Syrtes iter æſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſylvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis;

Nec

Digitized by Google

Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor æstivâ recreatur aurâ;
Quod latus mundi nebulæ, malusque
Jupiter urget;
Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terrâ domibus negatâ;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Ad Chloën. Ode XXIII.

VITAS hinnuleo me similis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum et sylvæ metu.
Nam, seu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera
Getulusve leo, frangere persequor,
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

Ad Virgilium. Ode XXIV.

QUIS desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum citharâ dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget! cui pudor, et, justitiæ soror,
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum inveniet parem?

Multis

Multis ille quidem flebilis occidit;
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu! non ita creditum,
Poſcis Quintilium deos.
Quod ſi Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
Quam virgâ ſemel horridâ,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientiâ
Quidquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM. ODE XXV.

PARCIUS junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi;
Nec tibi ſomnos adimunt; amatque
Janua limen;
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. audis minus et minus jam:
Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis.
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento;
Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu,
Læta quod pubes hæderâ virenti
Gaudeat, pullâ magis atque myrto;
Aridas frondes hyemis ſodali
Dedicet Hebro.

Digitized by Google

DE ÆLIO LAMIA. ODE XXVI.

MUSIS amicus, triſtitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quîs ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridaten terreat, unice
Securus. o, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplei dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro,
Teque tuaſque decet ſorores.

AD SODALES. ODE XXVII.

NATIS in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, quâ pereat ſagittâ.
Ceſſat voluntas? non aliâ bibam
Mercede. quæ te cumque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miſer,

Quanta

Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flammâ!
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimærâ.

ODE XXVIII.

TE, maris, et terræ, numeroque carentis arenæ,
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quidquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.
Occidit et Pelopis genitor conviva deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus, habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demiſſum, quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atræ,
Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ verique. ſed omnes una manet nox,
Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios furiæ torvo ſpectacula Marti;
Exitio eſt avidum mare nautis.
Miſta ſenum ac juvenum denſantur funera. nullum
Sæva caput Proſerpina fugit.
Me quoque, devexi rapidus comes Orionis,
Illyricis notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus et capiti inhumato
Particulam dare. ſic, quodcumque minabitur eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ

Plectantur

Plectantur sylvæ, te sospite; multaque merces,
Unde potest, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere forsan.
Debita jura vicesque superbæ.
Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

Ad Iccium. Ode XXIX.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas. quæ tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aulâ capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, ac Tiberim reverti;
Cum tu, coëmtos undique, nobiles
Libros Panætî, Socraticam et domum,
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

Ad Venerem. Ode XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.

Fervidus

Fervidus tecum puer, et solutis
Gratiæ zonis, properentque nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

AD APOLLINEM. ODE XXXI.

QUID dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de paterâ novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis;
Non æstuosæ gratæ Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quæ Liris quietâ
Mordet aquâ, taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem; dives et aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce,
Dis carus ipsis; quippe ter et quater
Anno revisens æquor Atlanticum
Impune. me pascunt olivæ,
Me cichorea levesque malvæ.
Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones, et, precor, integrâ
Cum mente nec turpem senectam
Degere, nec citharâ carentem.

AD LYRAM. ODE XXXII.

POSCIMUR. si quid vacui sub umbrâ
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Lesbio primum modulate civi;
Qui ferox bello, tamen inter arma,

Sive

Sive jactatam religarat udo
Litore navim;
Liberum, et Musas, Veneremque, et illi
Semper hærentem puerum, canebat,
Et Lycum, nigris oculis nigroque
Crine decorum.
O decus Phœbi, et dapibus supremi
Grata testudo Jovis; o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salve
Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM. ODE XXXIII.

ALBI, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsâ præniteat fide.
Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor; Cyrus in asperam
Declinat Pholoën: sed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri; cui placet impares
Formas atque animos sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipsum me melior cum peteret Venus,
Gratâ detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros sinus.

IN EPICUREOS. ODE XXXIV.

PARCUS deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro; nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus

Digitized by Google

Cogor relectos. namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos volucremque currum;
Quo bruta tellus et vagæ flumina,
Quo Styx, et invisi horrida Tænari
Sedes, Atlanteusque finis,
Concutitur. valet ima summis
Mutare, et insignem attenuat, deus,
Obscura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTUNAM. ODE XXXV.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos;
Te pauper ambit sollicitâ prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicumque Bithynâ lacessit
Carpathium pelagus carinâ.
Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni,
Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam; neu populus frequens
Ad arma, cessantes ad arma,
Concitet, imperiumque frangat.
Te semper anteit sæva necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans ahenâ; nec severus
Uncus abest, liquidumve plumbum.

Te

Digitized by Google

Te ſpes, et albo rara fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
  Utcumque mutatâ potentes
    Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
  Cum fæce ſiccatis amici,
    Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
  Examen, eois timendum
    Partibus oceanoque rubro.
Eheu! cicatricum, et ſceleris, pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
  Ætas? quid intactum nefaſti
    Liquimus? unde manus juventus
Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? o utinam novâ
Incude diffingas retuſum in
    Maſſagetas Arabaſque ferrum.

IN NUMIDÆ REDITUM. ODE XXXVI.

ET thure, et fidibus, juvat
Placare, et vituli ſanguine debitò,
Cuſtodes Numidæ deos;
  Qui nunc Heſperiâ ſoſpes ab ultimâ
Caris multa ſodalibus,
  Nulli plura tamen, dividit oſcula,
Quam dulci Lamiæ, memor
  Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
  Creſcâ ne careat pulcra dies notâ,
Neu promptæ modus amphoræ;
  Neu morem in Saliûm ſit requies pedum;

Neu

Neu multi Damalis meri
Baſſum Threïciâ vincat amyſtide;
Neu deſint epulis roſæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Laſcivis hederis ambitioſior.

AD SODALES. ODE XXXVII.

NUNC eſt bibendum; nunc pede libero
Pulſanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio, parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum; quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria. ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus;
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italiâ volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ, daret ut catenis
Fatale monſtrum: quæ, generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe citâ reparavit oras.

Auſa

Auſa et jacentem viſere regiam
Vultu ſereno, fortis et aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior:
Sævis Liburnis ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Ad Puerum. Ode XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, apparatus;
Diſplicent nexæ philyrâ coronæ;
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curæ: neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arctâ
Vite bibentem.

CARMINUM

LIBER II.

Ad Asinium Pollionem. Ode I.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Bellique cauſas, et vitia, et modos,
Ludumque fortunæ, graveſque
Principum amicitias, et arma

Nondum

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paulum severæ musa tragœdiæ
Desit theatris; mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis
Et consulenti, Pollio, curiæ,
Cui laurus æternos honores
Dalmatio peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures; jam litui strepunt;
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces,
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, et deorum quisquis amicior
Afris, inultâ cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Retulit inferias Jugurthæ.
Quis non, Latino sanguine pinguior,
Campus sepulcris impia prœlia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiæ sonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne, relictis, musa procax, jocis,
Ceæ retractes munera næniæ;
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore plectro.

Digitized by Google

AD CRISPUM SALLUSTIUM. ODE II.

NULLUS argento color eſt avaris
Abdito terris, inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget pennâ metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Diffidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus; populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, et diadema tutum,
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD Q. DELLIUM. ODE III.

ÆQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem, non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitiâ, moriture Delli,

Seu

Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te, in remoto gramine per dies
Festos reclinatum, bearis
Interiore notâ Falerni.
Qua pinus ingens albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo,
Huc vina, et unguenta, et nimium breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ;
Dum res, et ætas, et sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmtis saltibus et domo;
Villâque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes; et extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Divesne prisco et natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infimâ
De gente sub dio, moreris,
Victima nil miserantis Orci.
Omnes eodem cogimur; omnium
Versatur urnâ serius ocius
Sors exitura, et nos in æternum
Exilium impositura cymbæ.

Ad Xanthiam Phoceam. Ode IV.

NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu; prius insolentem
Serva Briseïs niveo colore
Movit Achillem:
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine raptâ;

Barbaræ

Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore, et ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.
Nescias an te generum beati
Phyllidos flavæ decorent parentes:
Regium certe genus, et penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelestâ
Plebe delectam; neque sic fidelem,
Sic lucro aversam, potuisse nasci
Matre pudendâ.
Brachia, et vultum, teretesque suras,
Integer laudo: fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere lustrum.

ODE V.

NONDUM subactâ ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis. tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur; currit enim ferox
Ætas, et illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos: jam protervâ
Fronte petet Lalage maritum;

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris; albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges;
Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM. ODE VI.

SEPTIMI, Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda;
Tibur Argeo positum colono
Sit meæ sedes utinam senectæ,
Sit modus lasso maris, et viarum,
Militiæque.
Unde si parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro;
Ver ubi longum tepidasque præbet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus et beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debitâ sparges lacrymâ favillam
Vatis amici.

AD

AD POMPEIUM. ODE VII.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducto, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relictâ non bene parmulâ,
Cum fracta virtus, et minaces,
Turpe! solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit æstuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem,
Longâque fessum militiâ latus
Depone sub lauru meâ; nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso levia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

In

IN BARINEN. ODE VIII.

ULLA si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam,
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,
Crederem: sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulcrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, ac toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidâque divos
Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices nymphæ, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruentâ.
Adde, quod pubes tibi crescit omnis;
Servitus crescit nova; nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt juvencis;
Te senes parci, miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM. ODE IX.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Usque; nec Armeniis in oris,

Amice

Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut aquilonibus
Querceti Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum; nec tibi veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon aut Phrygiæ ſorores
Flevere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum; et potius nova
Cantemus Auguſti trophæa
Cæſaris, et rigidum Niphaten,
Medumque flumen, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices,
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

Ad Licinium Murenam. Ode X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ.
Sævius ventis agitatur ingens
Pinus; excelſæ graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.

Sperat

Sperat infestis, metuit secundis,
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. informes hyemes reducit
Jupiter; idem
Submovet. non, si male nunc, et olim
Sic erit. quondam citharæ tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit, Apollo.
Rebus angustis animosus atque
Fortis appare. sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

AD QUINTIUM HIRPINUM. ODE XI.

QUID bellicosus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adriâ
Divisus objecto, remittas
Quærere; neu trepides in usum
Poscentis ævi pauca. fugit retro
Levis juventas, et decor, aridâ
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honor
Vernis; neque uno luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub altâ vel platano vel hâc
Pinu jacentes, sic temere, et rosâ
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriâque nardo
Potamus uncti? dissipat Evyus
Curas edaces. quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lymphâ?

Quis

Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburnâ, dic age, cum lyrâ
Maturet, incomptam Lacænæ
More comam religata nodum.

AD MÆCENATEM. ODE XII.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;
Nec ſævos Lapithas, et nimium mero
Hylæum; domitoſque Herculeâ manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis prœlia Cæſaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominæ muſa Licymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Licymniæ,
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem, aut facili ſævitiâ negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet.

Digitized by Google

IN ARBORIS CASUM. ODE XIII.

ILLE et nefasto te posuit die,
Quicunque, primum, et sacrilegâ manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena Colcha,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit; agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Pœnus inhorrescit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur; sed improvisa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque discretas piorum, et
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te sonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli.
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere; sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid

Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras belluæ centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin et Prometheus, et Pelopis parens,
Dulci laborem decipitur ſono;
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

Ad Postumum. Ode XIV.

EHEU! fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis, et inſtanti ſenectæ,
Afferet, indomitæque morti.
Non, ſi tricenis, quotque eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonen Tityonque triſti
Compeſcit undâ, ſcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enavigandâ; ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ:
Fruſtra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danaï genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.

Absumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinget pavimentum superbo,
Pontificum potiore cœnis.

ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent: undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque cœlebs
Evincet ulmos: tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia nariam
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori:
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Præscriptum et intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque normâ.
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat arcton;
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumtu jubentes et deorum
Templa novo decorare saxo.

AD GROSPHUM. ODE XVI.

OTIUM divos rogat in patenti
Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium

Otium bello furiosa Thracæ,
Otium Medi pharetrâ decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpurâ, venale, neque auro.
Non enim gazæ, neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, et curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensâ tenui salinum;
Nec leves somnos timor, aut cupido
Sordidus, aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos,
Ocior euro.
Lætus in præsens animus quod ultra est
Oderit curare, et amara leni
Temperet risu. nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem;
Longa Tithonum minuit senectus;
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: mihi parva rura, et
Spiritum Graiæ tenuem camœnæ,
Parca non mendax dedit, ac malignum
Spernere vulgus.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM. ODE XVII.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec dîs amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque nec ſuperſtes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimeræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat, centimanus Gyas,
Divellet unquam. ſic potenti
Juſtitiæ placitumque parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ, ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus undæ;
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextrâ levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE

Ode XVIII.

NON ebur, neque aureum
Meâ renidet in domo lacunar;
Non trabes Hymettias
Premunt columnas ultimâ recisæ
Africâ; neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi;
Nec Laconias mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides, et ingenî
Benigna vena, est; pauperemque dives
Me petit. nihil supra
Deos lacesso, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire lunæ.
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus; et sepulcri
Immemor struis domos;
Marisque Baiis obstrepentis urges
Submovere litora,
Parum locuples continente ripâ.
Quid, quod usque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur, paternos
In sinu ferens deos,
Et uxor, et vir, sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci sede destinatâ
Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? æqua tellus

Pauperi

Pauperi recluditur
Regumque pueris; nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. hic superbum
Tantalum atque Tantali
Genus coërcet: hic, levare functum
Pauperem laboribus
Vocatus atque non vocatus, audit.

In Bacchum. Ode XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite posteri,
Nymphasque discentes, et aures
Capripedum satyrorum acutas.
Evoe! recenti mens trepidat metu;
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. evoe! parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrso.
Fas pervicaces sit mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella;
Fas et beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruinâ,
Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum;
Tu separatis uvidus in jugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum sine fraude crines.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors gigantum scanderet impia,
Rhœtum retorsisti leonis
Unguibus horribilique malâ;

Quanquam,

Quanquam, choreïs aptior, et jocis,
Ludoque, dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.
Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

Ad Mæcenatem. Ode XX.

NON usitatâ, non tenui, ferar
Pennâ, biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiâque major
Urbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygiâ cohibebor undâ.
Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles; et album mutor in alitem
Superne; nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.
Jam, Dædaleo ocior Icaro,
Visam gementis litora Bospori,
Syrtesque Getulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.
Me Colchus, et qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, et ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor,
Absint inani funere næniæ,
Luctusque turpes, et querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

CARMINUM

CARMINUM

LIBER III.

Ad Asinium Pollionem. Ode I.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque famâ
Contendat; illi turba clientium
Sit major. æquâ lege necessitas
Sortitur insignes et imos:
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impiâ
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem;
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non zephyris agitata Tempe.

Desiderantem

Desiderantem quod satis est neque
Tumultuosum solicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus: sed timor et minæ
Scandunt eodem quo dominus; neque
Decedit æratâ triremi, et
Post equitem sedet, atra cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumve costum;
Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabinâ
Divitias operosiores?

Ad Amicos. Ode II.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robustus acri militiâ puer
Condiscat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ,
Vitamque sub dio et trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo,

Suſpiret: eheu! ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem; quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce et decorum eſt pro patriâ mori.
Mors et fugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus timidoque tergo.
Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ, in-
contaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ;
Cœtuſque vulgares et udam
Spernit humum fugiente pennâ.
Eſt et fideli tuta ſilentio
Merces. vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaſelum. ſæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo.

ODE III.

JUSTUM ac tenacem propoſiti virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni,
Mente quatit ſolidâ, neque auſter,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Hâc

Hâc arte Pollux, hâc vagus Hercules,
Enisus arces attigit igneas;
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hâc te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hâc Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,
Gratum elocutâ consiliantibus
Junone divis: Ilion Ilion
Fatalis incestusque judex,
Et mulier peregrina, vertit
In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pactâ Laomedon, mihi
Castæque damnatam Minervæ,
Cum populo et duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit;
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. protinus et graves
Iras, et invisum nepotem,
Troïa quem peperit sacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, et adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum;
Dum longus inter sæviat Ilion
Romamque pontus, quâlibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque busto
Insultet armentum, et catulos feræ
Celent inultæ, stet Capitolium
Fulgens, triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Digitized by Google

Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, et sic melius situm
Cum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus,
Omne sacrum rapiente dextrâ.
Quicunque mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis; visere gestiens
Quâ parte debacchentur ignes,
Quâ nebulæ pluviique rores,
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hâc lege dico, ne, nimium pii
Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis et sorore.
Ter si resurgat murus aheneus,
Auctore Phœbo; ter pereat meis
Excisus Argivis; ter uxor
Capta virum puerosque ploret.
Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
Quo, musa, tendis? desine, pervicax,
Referre sermones deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN. ODE IV.

DESCENDE cœlo, et dic age tibiâ
Regina longum Calliope melos;
Seu voce nunc mavis acutâ,
Seu fidibus, citharâve Phœbi.

Auditis?

Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire et videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos et aquæ subeunt et auræ,
Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque somno,
Fronde novâ puerum palumbes
Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum Acherontiæ,
Saltusque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis; ut premerer sacrâ
Lauroque collatâque myrto,
Non sine dîs animosus infans.
Vester, camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Nec Siculâ Palinurus undâ.
Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, et arentes arenas
Litoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros
Et lætum equino sanguine Concanum;
Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæsarem altum, militiâ simul
Fessas cohortes reddidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis, et dato
Gaudetis, almæ. scimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes, regnaque tristia;
Divosque mortalesque turbas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhœus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœtus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis ægida
Possent ruentes? hinc avidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Juno, et,
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliæ lavit
Crines solutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta natalemque sylvam,
Delius et Patareus Apollo.
Vis consilî expers mole ruit sua:
Vim temperatam dî quoque provehunt
In majus: idem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum notus, et integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virgineâ domitus sagittâ.
Injecta monstris terra dolet suis;
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum; nec peredit
Impositam celer ignis Ætnam;

Incontinentis

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

AUGUSTI LAUDES. ODE V.

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare. præsens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.
Milesne Crassi conjuge barbarâ
Turpis maritus vixit? et hostium,
Proh curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis
Sub rege Medo Marsus, et Appulus,
Anciliorum, et nominis, et togæ,
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove et urbe Româ?
Hoc caverat mens provida Reguli,
Dissentientis conditionibus
Fœdis et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. signa ego Punicis
Affixa delubris, et arma
Militibus sine cæde, dixit,
Derepta, vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, et arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco;

Nec

Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic, unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit. o pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum
Parvoſque natos, ut capitis minor,
A ſe removiſſe, et virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quæ ſibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos
Et populum reditus morantem,
Quam ſi clientum longa negotia,
Dijudicatâ lite, relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS. ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane; donec templa refeceris
Ædeſque labentes deorum, et
Fœda nigro ſimulacra fumo.

Dis

Dîs te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dî multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.
Jam bis Monæſes, et Pacori manus,
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros, et adjeciſſe prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam ſeditionibus
Delevit urbem Dacus, et Æthiops:
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſæcula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionios
Matura virgo, et fingitur artibus
Jam nunc, et inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito; ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico,
Pyrrhumque, et ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas, et ſeveræ
Matris ad arbitrium reciſos

Portare fuſtes, ſol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN. ODE VII.

QUID fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii
Thynâ merce beatum,
Conſtantis juvenem fide
Gygen? ille notis actus ad Oricum,
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
Noctes non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atqui ſolicitæ nuntius hoſpitæ,
Suſpirare Chloën et miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat millè vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
Caſto Bellerophonti
Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias movet;
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit, adhuc integer. at, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus juſto placeat, cave.

Quamvis

Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio;
Nec quiſquam citus æque
Tuſco denatat alveo;
Primâ nocte domum claude; neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ;
Et te ſæpe vocanti
Duram difficilis mane.

AD MÆCENATEM. ODE VIII.

MARTIIS cœlebs quid agam calendis,
Quid velint flores, et acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Cæſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ,
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphoræ, fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume, Mæcenas, cyathos amici
Soſpitis centum; vigiles lucernas
Perfer in lucem; procul omnis eſto
Clamor, et ira.
Mitte civiles ſuper urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medis infeſtus ſibi luctuoſis
Diffidet armis:
Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſerâ domitus catenâ:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens,

Negligens, ne quâ populus laboret,
Parce privatus nimium cavere;
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque severa.

AD LYDIAM. ODE IX.

HOR. DONEC gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non aliâ magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloën,
Multi Lydia nominis
Romanâ vigui clarior Iliâ.
HOR. Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos et citharæ sciens;
Pro quâ non metuam mori,
Si parcent animæ fata superstiti.
LYD. Me torret face mutuâ
Thurini Calaïs filius Ornithi;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.
HOR. Quid, si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectæque patet janua Lydiæ?
LYD. Quanquam sidere pulcrior
Ille est, tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adriâ,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD

AD LYCEN. ODE X.

EXTREMUM Tanaim si biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulcra situm tecta remugiat
Ventis? et positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam;
Ne currente retro funis eat rotâ.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus violâ pallor amantium,
Nec vir Pieriâ pellice saucius,
Curvat; supplicibus tuis
Parcas, nec rigidâ mollior esculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquæ
Cœlestis patiens latus.

AD MERCURIUM. ODE XI.

MERCURI, nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque testudo, resonare septem
Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures;

Quæ,

Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exsultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniunt angues caput, æstuatque
Spiritus teter, saniesque manat
Ore trilingui.
Quin et Ixion, Tityosque, vultu
Risit invito: stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ, nam quid potuere majus?
Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, et in omne virgo
Nobilis ævum:
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum et scelestas
Falle sorores;
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.

Me

Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt et auræ,
Dum favet nox, et Venus: i ſecundo
Omine, et noſtri memorem ſepulcro
Sculpe querelam.

AD NEOBULEN. ODE XII.

MISERARUM eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut exanimari metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
Tibi telas operoſæque Minervæ
Studium, aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede, victus;
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, et
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BANDUSIÆ. ODE XIII.

O Fons Bandufiæ, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hœdo;
Cui frons, turgida cornibus
Primis, et Venerem et prœlia deſtinat;
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.

Te

Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere : tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

De Reditu Augusti. Ode XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, o plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar Hispanâ repetit penates
Victor ab orâ.
Unice gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata divis ;
Et soror clari ducis, et decoræ
Supplice vittâ
Virginum matres juvenumque nuper
Sospitum. vos, o pueri, et puellæ
Jam virûm expertes, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas : ego nec tumultum,
Nec mori per vim, metuam, tenente
Cæsare terras.
I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli ;
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic et argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem :
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixæ cupidos proterva.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Consule Planco.

IN CHLORIM. ODE XV.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ
Famosisque laboribus:
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano;
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ.
Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM. ODE XVI.

INCLUSAM Danaën turris ahenea,
Robustæque fores, et vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris;
Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pavidum, Jupiter et Venus
Risissent: fore enim tutum iter et patens
Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, et ſubruit æmulos
Reges muneribus. munera navium
Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorruí
Late conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
A dîs plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto, et transfuga divitum
Partes linquere geſtio;
Contemtæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſilvaque jugerum
Paucorum, et ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrygoniâ Bacchus in amphorâ
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis;
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Alyatteï
Campis continuem. multa petentibus
Deſunt multa. bene eſt, cui deus obtulit
Parcâ quod ſatis eſt manu.

AD

AD ÆLIUM LAMIAM. ODE XVII.

ÆLI, vetuſto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum
Per memores genus omne faſtos,
Auctore ab illo ducit originem,]
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps et innantem Maricæ
Litoribus tenuiſſe Lirin,
Late tyrannus; cras foliis nemus
Multis et algâ litus inutili
Demiſſa tempeſtas ab euro
Sternet, aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum. cras genium mero
Curabis, et porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAUNUM. ODE XVIII.

FAUNE, nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi nonæ redeunt decembres;
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus;

Inter

Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi silva frondes:
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM. ODE XIX.

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus, pro patriâ non timidus mori,
Narras, et genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum et quotâ
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ; tribus aut novem
Miscentor cyathis pocula commodis.
Qui musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratias,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat. cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacitâ fistula cum lyrâ?
Parcentes ego dexteras
Odi: sparge rosas, audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissâ te nitidum comâ,
Puro te similem, Telephe, Vespero,
Tempestiva petit Chloë:
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD

AD PYRRHUM. ODE XX.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies inaudax
Prœlia raptor;
Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi prædâ cedat
Major, an illi.
Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos;
Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur, et lenis crepitare vento
Sparsum odoratis humerum capillis;
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosâ
Raptus ab Idâ.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam et insanos amores,
Seu facilem, pia testa, somnum:
Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die;
Descende, Corvino jubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus;
Narratur et prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.

Tu

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro : tu ſapientium
Curas et arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyæo :
Tu ſpem reducis mentibus anxiis
Vireſque ; et addis cornua pauperi,
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, et, ſi læta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

Ad Dianam. Ode XXII.

MONTIUM cuſtos nemorumque virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
Diva triformis ;
Imminens villæ tua pinus eſto,
Quam per exactos ego lætus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

Ad Phidylen. Ode XXIII.

COELO ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente lunâ, ruſtica Phidyle ;
Si thure placaris, et hornâ
Fruge, lares, avidâque porcâ,
Nec peſtilentem ſentiet africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.

Nam

Digitized by Google

Nam, quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut crescit Albanis in herbis,
Victima pontificum secures
Cervice tinget. te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumtuosâ blandior hostiâ
Mollibit aversos penates
Farre pio et saliente micâ.

In Avaros. Ode XXIV.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum,
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
Nec cultura placet longior annuâ;
Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.

Digitized by Google

Dos eſt magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium emori.
O! quis, quis volet impias
Cædes et rabiem tollere civicam?
Si quæret pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrenare licentiam
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt, ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives,
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt æquora navitæ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ?
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, ac turba faventium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi ſunt elementa, et teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,

Seu

Seu Græco jubeas trocho,
  Seu malis vetitâ legibus aleâ:
Cum perjura patris fides
  Consortem, socium, fallat, et hospitem,
Indignoque pecuniam
  Hæredi properet. scilicet improbæ
Crescunt divitiæ: tamen
  Curtæ nescio quid semper abest rei.

Ad Bacchum. Ode XXV.

QUO me, Bacche, rapis tui
  Plenum? quæ nemora, aut quos agor in specus,
Velox mente novâ? quibus
  Antris egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
  Stellis inferere et concilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
  Indictum ore alio. non secus in jugis
E somnis stupet Evyas,
  Hebrum prospiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
  Lustratam Rhodopen. ut mihi devio
Rupes et vacuum nemus
  Mirari libet! o Naïadum potens
Baccharumque, valentium
  Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum aut humili modo,
  Nil mortale, loquar. dulce periculum est,
O Lenæe, sequi deum
  Cingentem viridi tempora pampino.

Digitized by Google

AD VENEREM. ODE XXVI.

VIXI puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloriâ:
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppositis foribus minaces.
O, quæ beatam diva tenes Cyprum et
Memphim carentem Sithoniâ nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloën semel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM. ODE XXVII.

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducit, et prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes:
Rumpit et serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos. ego cui timebo
Providus auspex,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo,
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas:
Namque nec lævus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.

Sed

Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid sit ater
Adriæ novi sinus; et quid albus
Peccet iapyx.
Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis austri, et
Æquoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.
Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus; at scatentem
Belluas pontum mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, et
Debitæ nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri nihil astra præter
Vidit et undas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Cretam: o pater, o relictum
Filiæ nomen, pietasque, dixit,
Victa furore!
Unde? quo veni? levis una mors est
Virginum culpæ. vigilansne ploro
Turpe commissum; an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro et
Frangere enitar, modo multum amati,
Cornua monstri.
Impudens liqui patrios penates!
Impudens Orcum moror! o deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hâc ab orno
Pendulum zonâ bene te ſecutâ e-
lidere collum.
Sive te rupes et acuta letho
Saxa delectant, age, te procellæ
Crede veloci, niſi herile mavis
Carpere penſum,
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis: abſtineto,
Dixit, irarum calidæque rixæ;
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis.
Mitte ſingultus; bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducit.

AD LYDEN. ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde, ſtrenua Cæcubum,
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis, ac, veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram,

Nos

Nos cantabimus invicem
Neptunum et virides Nereïdum comas:
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam et celeris spicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis visit oloribus.
Dicetur meritâ nox quoque næniâ.

Ad Mæcenatem. Ode XXIX.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, rosarum, et
Pressa tuis balanus capillis,
Jamdudum apud me est. eripe te moræ;
Ne semper udum Tibur et Æsulæ
Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidæ.
Fastidiosam desere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum, et opes, strepitumque, Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis et ostro,
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Ostendit ignem; jam Procyon furit,
Et stella vesani leonis,
Sole dies referente siccos.
Jam pastor umbras cum grege languido,
Rivumque, fessus quærit, et horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu

Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas, et, urbi ſolicitus, times
Quid Seres, et regnata Cyro
Bactra, parent; Tanaïſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſâ nocte premit deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. quod adeſt memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas, et pecus, et domos,
Volventis una, non ſine montium
Clamore vicinæque ſylvæ;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. ille potens ſui
Lætuſque degit, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atrâ
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna, ſævo læta negotio et
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii, benigna.
Laudo manentem. ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit, et meâ
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, et votis paciſci,
Ne Cypriæ Syriæque merces

Addant

Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

Ad Melpomenen. Ode XXX.

EXEGI monumentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius;
Quod non imber edax, non aquilo impotens,
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. usque ego posterâ
Crescam laude recens; dum Capitolium
Scandet cum tacitâ virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. sume superbiam
Quæsitam meritis, et mihi Delphicâ
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

CARMINUM

LIBER IV.

Ad Venerem. Ode I.

INTERMISSA, Venus, diu
Rursus bella moves? parce, precor, precor:
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine, dulcium

Mater

Mater sævâ Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comessabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum:
Namque et nobilis, et decens,
Et pro solicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late signa feret militiæ tuæ:
Et, quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli,
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream sub trabe citreâ.
Illic plurima naribus
Duces thura, lyræque et Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistulâ.
Illic bis pueri die,
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In more Saliûm ter quatient humum.
Me nec fœmina, nec puer
Jam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu! Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
Jam captum teneo, jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

AD

AD ANTONIUM IULUM. ODE II.

PINDARUM quisquis studet æmulari, Iule, ceratis ope Dædaleâ
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore;
Laureâ donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis:
Seu deos regesque canit, deorum
Sanguinem; per quos cecidere justâ
Morte centauri; cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ;
Sive, quos Elea domum reduxit
Palma cœlestes, pugilemve, equumve,
Dicit, et centum potiore signis
Munere donat:
Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat, et vires, animumque, moresque
Aureos educit in astra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus: ego, apis Matinæ
More modoque
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.

Concines majore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, meritâ decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere bonique divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines lætosque dies, et urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars; et, o sol
Pulcher, o laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Tumque dum procedit, Io triumphe
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis; dabimusque divis
Thura benignis.
Te decem tauri totidemque vaccæ;
Me tener solvet vitulus, relictâ
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit niveus videri,
Cætera fulvus.

Ad Melpomenen. Ode III.

QUEM tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem; non equus impiger
Curru

Curru ducet Achaïo
Victorem; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
Et jam dente minus mordeor invido.
O, teſtudinis aureæ
Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas;
O mutis quoque piſcibus
Donatura cycni, ſi libeat, ſonum;
Totum muneris hoc tui eſt,
Quod monſtror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ;
Quod ſpiro et placeo, ſi placeo, tuum eſt.

DRUSI LAUDES. ODE IV.

QUALEM miniſtrum fulminis alitem
(Cui rex deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventas, et patrius vigor,
Nido laborum propulit inſcium;
Vernisque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem; mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:

Qualemve

Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulsum leonem,
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem et Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
Nec scire fas est omnia, et diu
Lateque victrices catervæ,
Consiliis juvenis repressæ,
Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus,
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus; et bonis
Est in juvencis, est in equis, patrum
Virtus; neque imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, et Asdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus almâ risit adoreâ;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et, impio
Vastata Pœnorum tumultu,
Fana deos habuere rectos.

Dixitque

Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere est triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus sacra,
Natosque, maturosque patres,
Pertulit Ausonias ad urbes,
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumque ferro.
Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merses profundo, pulcrior evenit:
Luctere, multâ proruit integrum
Cum laude victorem, geritque
Prœlia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, et fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.
Nil Claudiæ non perficient manus;
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.

Ad Augustum. Ode V.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.

Lucem

Digitized by Google

Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ;
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,
Votis, ominibusque, et precibus, vocat;
Curvo nec faciem litore demovet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat;
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas;
Pacatum volitant per mare navitæ;
Culpari metuit fides;
Nullis polluitur casta domus stupris;
Mos, et lex, maculosum edomuit nefas;
Laudantur simili prole puerperæ;
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit,
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, et alteris
Te mensis adhibet deum;
Te multâ prece, te prosequitur mero
Defuso pateris; et laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris
Et magni memor Herculis.
Longas o utinam, dux bone, ferias
Præstes Hesperiæ, dicimus integro
Sicci mane die; dicimus uvidi,
Cum sol oceano subest.

AD APOLLINEM. ODE VI.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor,
Sensit, et Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamquam Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret, tremendâ
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro,
Pinus, aut impulsa cupressus euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non, inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas et lætam Priami choreis
Falleret aulam;
Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Ni, tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus, divûm pater annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus camœnæ,
Levis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,

Deliæ

Deliæ tutela deæ, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum;
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.
Nupta jam dices: ego dis amicum,
Sæculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

Ad Torquatum. Ode VII.

DIFFUGERE nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ:
Mutat terra vices; et decrescentia ripas
Flumina præter eunt.
Gratia cum nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres monet annus, et almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt zephyris; ver proterit æstas,
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit; et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
Nos ubi decidimus
Quo pater Æneas, quo Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
Tempora dî superi?
Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum

Cum semel occideris, et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Ad Marcium Censorinum. Ode VIII.

DONAREM pateras grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum; neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
Hic saxo, liquidis ille coloribus,
Soleis nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, et pretium dicere muneri.
Non inclusa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus; non celeres fugæ,
Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domitâ nomen ab Africâ
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ sileant, quod bene feceris
Mercedem tuleris. quid foret Iliæ
Mavortisque puer, si taciturnitas

Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum, divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum muſa vetat mori;
Cœlo muſa beat. ſic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino,
Liber vota bonos ducit ad exitus.

Ad Lollium. Ode IX.

NE forte credas interitura, quæ
Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes,
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, et Alcæi minaces,
Steſichorique graves, camœnæ;
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas. ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crines, et aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleſque cultus,
Et comites, Helena Lacæna;
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve ſolus

Dicenda

Dicenda musis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deïphobus, graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotique longâ
Nocte, carent quia vate sacro.
Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. est animus tibi
Rerumque prudens, et secundis
Temporibus dubiisque rectus;
Vindex avaræ fraudis, et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honestum prætulit utili, et
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, et per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum; rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti
Duramque callet pauperiem pati,
Pejusque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis
Aut patriâ timidus perire.

AD LIGURINUM. ODE X.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuperbiæ,
Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc et qui color eſt punicæ flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam;
Dices, heu! quoties te ſpeculo videris alterum,
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

AD PHYLLIDEN. ODE XI.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Eſt hederæ vis
Multa, quâ crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara, caſtis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno;
Cuncta feſtinat manus, huc et illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis; idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit aprilem,
Jure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.

Telephum,

Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuæ sortis juvenem, puella
Dives et lasciva, tenetque gratâ
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaëthon avaras
Spes; et exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna sequare; et, ultra
Quam licet sperare nefas putando,
Disparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
Non enim posthac aliâ calebo
Fœminâ, condisce modos, amandâ
Voce quos reddas. minuentur atræ
Carmine curæ.

Ad Virgilium. Ode XII.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hybernâ nive turgidi:
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines:
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistulâ;
Delectantque deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.

Nardi

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tuâ
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plenâ dives ut in domo.
Verum pone moras et studium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis brevem.
Dulce est desipere in loco.

In Lycen. Ode XIII.

AUDIVERE, Lyce, dî mea vota, dî
Audivere, Lyce. fis anus, et tamen
Vis formosa videri,
Ludisque et bibis impudens,
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum solicitas. ille, virentis et
Doctæ psallere, Chiæ
Pulcris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, et refugit te; quia luridi
Dentes: te quia rugæ
Turpant et capitis nives.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides, tempora, quæ semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quove color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quæ spirabat amores,
Quæ me surpuerat mihi,

Felix

Felix post Cynaram, notaque, et artium
Gratarum facies? sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen:
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

Ad Augustum. Ode XIV.

QUÆ cura patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos memoresque fastos
Æternet? o, qua sol habitabilis
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Breunosque veloces, et arces
Alpibus impositas tremendis,
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave prœlium
Commisit, immanesque Rhætos
Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas
Exercet auster, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hostium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.

Sic

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Cum sævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris;
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu,
Primosque et extremos metendo
Stravit humum, sine clade victor;
Te copias, te consilium et tuos
Præbente divos. nam, tibi quo die
Portus Alexandria supplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Bello secundos reddidit exitus,
Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque, et Indus, te profugus Scythes,
Miratur, o tutela præsens
Italiæ dominæque Romæ.
Te fontium qui celat origines
Nilusque, et Ister, te rapidus tigris;
Te belluosus qui remotis
Obstrepit oceanus Britannis;
Te non paventis funera Galliæ
Duræque tellus audit Iberiæ;
Te cæde gaudentes Sicambri
Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. ODE XV.

PHOEBUS volentem prœlia me loqui
Victas et urbes increpuit lyrâ;
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua, Cæsar, ætas

Fruges

Fruges et agris rettulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus, et vacuum duellis
Janum Quirini clausit, et ordinem
Rectum evaganti frena licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen et Italæ
Crevere vires, famaque, et imperî
Porrecta majestas ad ortus
Solis ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Civilis, aut vis, exiget otium,
Non ira, quæ procudit enses
Et miseras inimicat urbes.
Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia; non Getæ,
Non Seres, infidive Persæ,
Non Tanaïm prope flumen orti.
Nosque, et profestis lucibus et sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
Cum prole matronisque nostris,
Rite deos prius apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remisto carmine tibiis,
Trojamque, et Anchisen, et almæ
Progeniem Veneris, canemus.

Q. HORATII FLACCI

EPODON

LIBER.

AD MÆCENATEM. ODE I.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum,
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita sit superstite
Jucunda; si contra gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Quâ ferre non molles viros?
Feremus; et te, vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut assidens implumibus pullis avis
Serpentium allapsus timet

Magis

Magis relictis; non, ut adfit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecusve Calabris ante fidus fervidum
Lucana mutet pascuis;
Nec ut superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero,
Quod aut, avarus ut Chremes, terrâ premam;
Discinctus, aut perdam, ut nepos.

Vitæ Rusticæ Laudes. Ode II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore:
Nec excitatur classico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat et superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adultâ vitium propagine
Altas maritat populos;
Inutilesve falce ramos amputans
Feliciores inserit;
Aut in reductâ valle mugientium
Prospectat errantes greges;
Aut pressa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves.
Vel, cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,

Ut

Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem et uvam purpurâ,
Quâ muneretur te, Priape, et te, pater
Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modo sub antiquâ ilice,
Modo in tenaci gramine:
Labuntur altis interim ripis aquæ;
Queruntur in sylvis aves;
Fonteſque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hybernus Jovis
Imbres niveſque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multâ cane
Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos;
Pavidumve leporem et advenam laqueo gruem
Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum vetustis extruat lignis focum,
Lassi sub adventum viri;
Claudensque textis cratibus lætum pecus,
Distenta siccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemtas apparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionius
Jucundior,

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Digitized by Google

Jucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvæ salubres corpori,
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido,
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes lares!
Hæc ut locutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam;
Quærit Calendis ponere.

Ad Mæcenatem. Ode III.

PARENTIS olim si quis impiâ manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit, an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ;

Nec

Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Mæcenas, precor
Manum puella suavio opponat tuo,
Extremâ et in spondâ cubet,

In Sex. Mænam Pompeii Libertum. Ode IV.

LUPIS et agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus
Et crura durâ compede.
Licet superbus ambules pecuniâ,
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit;
Sedilibusque magnus in primis eques,
Othone contemto, sedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

In Canidiam Veneficam. Ode V.

AT, o deorum quidquid in cœlo regit
Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus? et quid omnium
Vultus in unum me truces?

Per

Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpuræ decus, precor,
Per improbaturum hæc Jovem;
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua?
Ut, hæc trementi questus ore, constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora;
Canidia, brevibus implicata viperis
Crines et incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine
Plumamque nocturnæ strigis,
Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia,
Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis,
Echinus, aut currens aper.
Abacta nullâ Veia conscientiâ
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatæ dapis
Inemori spectaculo;
Cum promineret ore, quantum extant aquâ
Suspensa mento corpora,
Exsucca uti medulla, et aridum jecur,
Amoris esset poculum;
Interminato cum semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.

Non defuisse masculae libidini
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum;
Quae fidera excantata voce Thessala
Lunamque coelo deripit.
Hic irrefectum dente vivido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? o sebus meis
Non infideles arbitrae,
Nox et Diana, quae silentium regis
Arcana cum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste: nunc in hostilem domum
Iram atque numen vertite:
Formidolosis dum latent sylvis feras,
Dulci sopore languidas,
Senem, quod omnes viderant, adulterum
Latrent suburanae canes,
Nardo perunctum, quales non parasitis
Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minas
Venena Medeae valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah! ah! solutus ambulat veneficae
Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus,
O multa fleturum caput!
Ad me recurres; nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.

Majus

Majus parabo; majus infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priuſque cœlum ſidet inferius mari,
Tellure porrectâ ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias;
Sed, dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena magnum fas nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nullâ expiatur victimâ.
Quin, ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbrâ curvis unguibus,
Quæ vis deorum eſt Manium,
Et, inquietis aſſidens præcordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba, vicatim hinc et hinc ſaxis petens,
Contundet obſcœnas anus.
Poſt, inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinæ alites.
Neque hoc parentes, heu! mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

In Cassium Severum. Ode VI.

QUID immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam, qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,

Agam per altas aure ſublatâ nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu, quum timendâ voce complexti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave; namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An, ſi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM. ODE VII.

QUO, quo, ſcelesti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?
Parumne campis atque Neptuno ſuper
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non, ut ſuperbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret;
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
Sacrâ catenatus viâ;
Sed ut, ſecundum vota Parthorum, ſuâ
Urbs hæc periret dexterâ.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Nunquam, niſi in diſpar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis acrior,
An culpa? reſponſum date.
Tacent; et albus ora pallor inficit;
Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt: acerba fata Romanos agunt,
Sceluſque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

IN

In Anum Libidinosam. Ode VIII.

ROGARE longo putidam te sæculo,
Vires quid enervet meas,
Cum sit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem senectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis?
Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
Equina quales ubera;
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata; funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec sit marita, quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter sericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
Minusve languet fascinum;
Quod ut superbo provoces ab inguine,
Ore allaborandum est tibi?

Ad Mæcenatem. Ode IX.

QUANDO repostum Cæcubum ad festas dapes,
Victore lætus Cæsare,
Tecum sub altâ, sic Jovi gratum, domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyrâ,
Hâc Dorium, illis Barbarum,
Ut nuper; actus cum freto Neptunius
Dux fugit ustis navibus,

Minatus

Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis ?
Romanus, eheu ! posteri, negabitis,
Emancipatus fœminæ
Fert vallum et arma miles, et spadonibus
Servire rugosis potest ;
Interque signa, turpe ! militaria
Sol aspicit conopeum.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
Galli, canentes Cæsarem ;
Hostiliumque navium portu latent
Puppes sinistrorsum citæ.
Io triumphe ; tu moraris aureos
Currus et intactas boves.
Io triumphe ; nec Jugurthino parem
Bello reportasti ducem ;
Neque Africanum, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terrâ marique victus hostis Punico
Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia,
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

IN MÆVIUM. ODE X.

MALA soluta navis exit alite
Ferens olentem Mævium,

Ut

Ut horridis utrumque verberes latus,
Auster, memento fluctibus.
Niger rudentes eurus, inverso mari,
Fractosque remos differat.
Insurgat aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices;
Nec fidus atrâ nocte amicum appareat,
Quâ tristis Orion cadit;
Quietiore nec feratur æquore,
Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O, quantus instat navitis sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces et aversum ad Jovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda curvo litore
Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna, tempestatibus.

Ad Pettium. Ode XI.

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore percussum gravi;
Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
Hic tertius december, ex quo destiti
Inachiâ furere,
Sylvis honorem decutit.

Heu

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Digitized by Google

Heu me, per urbem, nam pudet tanti mali,
Fabula quanta fui!
Conviviorum ut pœnitet,
In queis amantem et languor, et silentium,
Arguit, et latere
Petitus imo spiritus!
Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium,
Querebar applorans tibi;
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod si meis inæstuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Definet imparibus
Certare submotus pudor.
Ubi hæc severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu! mihi postes, et, heu!
Limina dura, quibus
Lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitiâ,
Amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE

ODE XII.

QUID tibi vis, mulier, nigris dignissimâ barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas,
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor vietis, et quam malus undique membris
Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare! neque illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque, rumpit.
Vel mea cum sævis agitat fastidia verbis:
Inachiâ langues minus ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
Mollis opus. pereat male, quæ te,
Lesbia, quærenti taurum monstravit inertem:
Cum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe;
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICUM. ODE XIII.

HORRIDA tempestas cœlum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Jovem:
Nunc mare, nunc sylvæ
Threïcio

Threïcio aquilone ſonant. rapiamus, amice,
Occaſionem de die;
Dumque virent genua,
Et decet, obductâ ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui. deus hæc fortaſſe benignâ
Reducet in ſedem vice.
Nunc et Achæmenio
Perfundi nardo juvat, et fide Cylleneâ
Levare duris pectora
Solicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit centaurus alumno:
Invicte, mortalis deâ
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simois:
Unde tibi reditum certo ſubtemine parcæ
Rupere; nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino, cantuque, levato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM. ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethæos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando.
Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.

Non

Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teïum;
Qui persæpe cavâ testudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser; quod si non pulcrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tuâ. me, libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

Ad Neæram. Ode XV.

NOX erat, et cœlo fulgebat luna sereno
Inter minora sidera;
Cum tu, magnorum numen læsura deorum,
In verba jurabas mea,
Arctius atque hederâ procera astringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis;
Dum pecori lupus, et nautis infestus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O, dolitura meâ multum virtute, Neæra;
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem:
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multâ dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formâque vincas Nirea,
Eheu! translatos alio mœrebis amores:
Ast ego vicissim ridebo.

AD POPULUM ROMANUM. ODE XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas;
Suis et ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenæ manus;
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera cœruleâ domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Annibal;
Impia perdemus devoti sanguinis ætas;
Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus, heu! cineres insistet victor, et urbem
Eques sonante verberabit ungulâ;
Quæque carent ventis et solibus ossa Quirini,
Nefas videre! dissipabit insolens.
Forte, quod expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hâc potior sententia: Phocæorum
Velut profugit exsecrata civitas,
Agros, atque lares patrios, habitandaque fana
Apris reliquit et rapacibus lupis;
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secundâ
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina;
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novâque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur et columba milvio;

Credula

Credula nec ravos timeant armenta leones,
Ametque salsa levis hircus æquora.
Hæc, et quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis, et exspes,
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter et volate litora.
Nos manet oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites et insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea;
Germinat et nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem;
Mella cavâ manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile;
Nec intumescit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquosus eurus arva radat imbribus;
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus;
Neque impudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
Laboriosa nec cohors Ulyssei.
Nulla nocent pecori contagia; nullius astri
Gregem æstuosa torret impotentia.
Jupiter illa piæ secrevit litora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum:
Ærea dehinc ferro duravit sæcula, quorum
Piis secunda, vate me, datur fuga.

AD

Digitized by Google

Virens in Ætnâ flamma. tu, donec cilis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet stipendium?
Effare: jussas cum fide pœnas luam;
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, sive mendaci lyrâ
Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenæ Castor offensus vicem,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu, potes nam, solve me deneptiâ,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, et puræ manus,
Tuusque venter partumeius; et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit;
Utcunque fortis exsilis puerpera.

Canidiæ Responsio.

Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini pontifex venefici,
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.

Optat

Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum; sed vetant leges Jovis.
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,
Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosâ tristis ægrimoniâ.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet insolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, et polo
Deripere lunam vocibus possum meis,
Possum crematos excitare mortuos,
Desiderîque temperare poculum,
Plorem artis in te nil agentis exitum?

CARMEN SÆCULARE,

PHOEBE, sylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, o colendi
Semper et culti, date quæ precamur
Tempore sacro;
Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Româ
Visere majus.

Rite

Rite maturos aperire partus
Lænis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.
Diva, producas sobolem, patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolisque novæ feraci
Lege maritâ:
Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totiesque gratâ
Nocte frequentes.
Vosque veraces cecinisse parcæ
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecorisque tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ;
Nutriant fœtus et aquæ salubres
Et Jovis auræ.
Condito mitis placidusque telo,
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.
Roma si vestrum est opus, Iliæque
Litus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare lares et urbem
Sospite cursu:
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Di, probos mores docili juventæ,
Di, senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolemque,
Et decus omne.

Quique

Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchiſæ Veneriſque ſanguis
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terrâque manus potentes
Medus Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper et Indi.
Jam fides, et pax, et honor, pudorque
Priſcus, et neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, et fulgente decorus arcu,
Phœbus, acceptuſque novem Camœnis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in luſtrum meliuſque ſemper
Proroget ævum.
Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Applicet aures.
Hæc Jovem ſentire deoſque cunctos,
Spem bonam certamque, domum reporto,
Doctus et Phœbi chorus et Dianæ
Dicere laudes.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

SATYRARUM

LIBER PRIMUS.

SATYRA I.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu fors objecerit, illâ
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contrà mercator, navim jactantibus auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi,
Quo rem deducam. ſi quis deus, en, ego, dicat,
Jam faciam quod vultis. eris tu, qui modo miles,
Mercator: tu, conſultus modo, ruſticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. eia,
Quid! ſtatis? nolint: atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Digitized by Google

Præterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram; quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hîc caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hâc mente laborem
Sese ferre, senex ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit, et illis utitur ante
Quæsitis sapiens; cum te neque fervidus æstus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
Furtim defossâ timidum deponere terrâ?
Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At, ni id fit, quid habet pulcri constructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hôc capiat venter plus quam meus: ut si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille, aret? at suave est ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho; et dicas: magno de flumine malim
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripâ simul avulsos ferat Ausidus acer.

At

At qui tantuli eget, quantum eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, fis.
Quid facias illi? jubeas miſeram eſſe, libenter
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: populus me ſibilat; at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arcâ.
Tantalus a labris ſitiens fugientia captat
Flumina.—quid! rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris; aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus? quem præbeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius; adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat natis cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, nati, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non mereare, amorem?
At ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos;
Infelix operam perdas: ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Denique ſit finis quærendi; cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem
Incipias,

Digitized by Google

Incipias, parto quod avebas: nec facias, quod
Umidius quidam, non longa eſt fabula, dives
Ut metiretur nummos, ita ſordidus ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret, ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades? ut vivam Mænius? aut ſic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. non ego, avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanaïm quiddam ſocerumque Viſellî,
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diverſa ſequentes?
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut, cum carceribus miſſos rapit ungula currus,
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et exacto contentus tempore vitâ
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones hoc genus omne
Mœſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigellî;
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur

Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem propellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingratâ ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obſonia nummis:
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque,
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget:
Nomina ſectatur, modo ſumptâ veſte virili
Sub patribus duris, tironum. maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? at in ſe
Pro quæſtu ſumtum facit hic. vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miſerum nato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet? illuc:
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ab obſcœnum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſutâ talos tegat inſtita veſte.
Contra alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium, procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent:
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.

Hic

Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxere calones. quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secundâ!
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui mœchatur. at hic si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse, daret quantum satis esset; nec sibi damno
Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marsæus amator Originis, ille,
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicunque. quid interest in matronâ, ancillâ, peccesne, togatâ?
Villius in Faustâ Sullæ gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, pœnas dedit usque, superque
Quam satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret hæc animus, Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco consule cunnum,
Velatumque stolâ, mea cum conferbuit ira?
Quid responderet? magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
Dives opis natura suæ! tu si modo recte
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere; tuo vitio, rerumne, laboret,

Nil

Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Define matronas sectarier; unde laboris
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,
Sit licet hoc, Cerinthe, tuum, tenerum est femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte,
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid honesti est,
Jactat habetque palam; quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt; ne, si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte. ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis: Hypsæâ cæcior, illa
Quæ mala sint spectes. o crus! o brachia! verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo, est.
Matronæ præter faciem nil cernere possis,
Cætera, ni Catia est, demissâ veste tegentis.
Si interdicta petes vallo circumdata, nam te
Hoc facit insanum, multa tibi tum officient res:
Custodes, lectica, cinisones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, et circumdata pallâ
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. an tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem ostendi? leporem venator, ut altâ
In nive sectatur, positum sic tangere nolit:
Cantat et apponit: meus est amor huic similis; nam
Tranvolat in medio posita, et fugientia captat.
Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curasque graves, e pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,

Quærere

Quærere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pavonem rhombumque? tument tibi cum inguina, num ſi
Ancilla, aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego, namq; parabilem amo Venerem facilemque:
Illam, poſt paulo, ſed pluris, ſi exierit vir,
Gallis: hanc, Philodemus ait, ſibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire.
Candida rectaque ſit, munda hactenus, ut neque longa;
Nec magis alba, velit, quam det natura, videri.
Hæc, ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,
Ilia et Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat;
Janua frangatur: latret canis: undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: ne pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet:
Cruribus hæc metuat, doti, deprenſa, egomet mî.
Diſcinctâ tunicâ fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quidquam proficeret. ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſummâ
Voce, modo hâc, reſonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſæpe velut qui
Junonis ſacra ferret; habebat ſæpe ducentos,

Sæpe

Sæpe decem, servos: modò reges atque tetrarchas,
Omnia magna, loquens; modo, sit mihi mensa tripes, et
Concha salis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat. nil fuit unquam
Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi: quid tu?
Nullane habes vitia? imò alia, et fortasse minora.
Mænius absentem Novium cum carperet, heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
Cum tua prævideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paulo; minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri possit, eò quod
Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam; at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnæ.
Vellem in amicitiâ sic erraremus, et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut nati, sic nos debemus amici,
Si quod sit, vitium non fastidire. strabonem
Appellat Pætum pater; et Pullum male parvus
Si cui filius est; ut abortivus fuit olim

Siſyphus. hunc Varum diſtortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo eſt? concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. at eſt truculentior atque
Plus æquo liber? ſimplex fortiſque habeatur.
Caldior eſt? acres inter numeretur. opinor,
Hæc res et jungit, junctos et ſervat, amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum vivit? multum demiſſus homo: illi
Tardo cognomen pinguis damus. hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum?
(Cum genus hoc inter vitæ verſemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene ſano
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
Simplicior quis et eſt, qualem me ſæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus?
Communi ſenſu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut æquum eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona; pluribus hiſce,
Si modo plura mihi bona ſunt, inclinet, amari
Si volet: hâc lege in trutinâ ponetur eâdem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat, ignoſcat verrucis illius. æquum eſt
Peccatis veniam poſcentem reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
Ponderibus moduliſque ſuis ratio utitur, ac, res
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus
Semeſos piſces tepidumque ligurierit jus,
In cruce ſuffigat, Labeone inſanior inter

Sanos

Digitized by Google

Sanos dicatur. quanto hoc furiosius atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus;
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus;
Odisti et fugis, ut Drusonem debitor æris,
Qui, nisi, cum tristes misero venere calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; mensâve catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut positum ante meâ quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi prope mater et æqui.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere. dehinc absistere bello,
Oppida cœperunt munire, et ponere leges;
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa; sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divûm sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;

Ne

Ne ſcuticâ dignum horribili ſectere flagello.
Nam, ut ferulâ cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt rex;
Cur optas quod habes? non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: ſapiens crepidas ſibi nunquam
Nec ſoleas fecit; ſutor tamen eſt ſapiens. quî?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis clausâque tabernâ,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic rex ſolus. vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turbâ circum te ſtante, miſerque
Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam; dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtæ,
Atque alii, quorum comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus, multâ cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numeriſque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus. in horâ ſæpe ducentos,

Ut

Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi recte; nam ut multum, nil moror. ecce,
Crispinus minimo me provocat: accipe, si vis,
Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus uter plus scribere possit.
Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis,
At tu conclusas hircinis follibus auras
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capsis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. quemvis mediâ erue turbâ;
Aut ab avaritiâ, aut miser ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære:
Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid
Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
Fœnum habet in cornu; longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque,
Et pueros et anus. agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtis,
Excerpam numero; neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia necne poëma
Esset,

Digitized by Google

Eſſet, quæſivere; quod acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis, nec rebus, ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos inſanit amicâ
Filius, uxorem grandi cum dote recuſat,
Ebrius, et, magnum quod dedecus, ambulat ante
Noctem cum facibus. numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. his ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa modoſq;, et quod prius ordine verbum eſt
Poſterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut ſi ſolvas, " Poſtquam diſcordia tetra
" Belli ferratos poſtes portaſque refregit,
Invenias etiam diſjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: alias, juſtum ſit necne poëma.
Nunc illud tantum quæram, meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus: at bene ſi quis
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Cœlî Byrrhîque, latronum;
Non ego ſim Caprî, neque Sulcî: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi Hermogeniſque Tigellî.
Non recitem cuiquam, niſi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuſlibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi; quique lavantes.
Suave locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. lædere gaudes,
Inquit, et hoc ſtudio pravus facis. unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum;

Qui

Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit; hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos;
E quibus unus avet quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: post, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, et urbanus, liberque, videtur
Infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petillî,
Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est, causâque meâ permulta rogatus
Fecit, et incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigræ succus loliginis, hæc est
Ærugo mera; quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto, liberius si
Dixero quid, si forte jocosius; hoc mihi juris
Cum veniâ dabis. insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipse parasset:
Nonne vides, Albî ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. a turpi meretricis amore
Cum deterreret: Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessâ cum Venere uti
Possem: deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si

Traditum

Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem, possim. simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. sic me
Formabat puerum dictis; et sive jubebat
Ut facerem quid; habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus selectis objiciebat.
Sive vetabat, an hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcumque ferunt: mediocribus, et queis
Ignoscas, vitiis teneor. fortassis et istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi. rectius hoc est;
Hoc faciens vivam melius; sic dulcis amicis
Occurram; hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris. ubi quid datur otî
Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi, nam multo plures sumus, ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA V.

EGRESSUM magnâ me excepit Aricia Româ,
Hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctissimus: inde Forum Appî,
Differtum nautis cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis

Præcinctis unum. minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exſpectans comites. jam nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere ſigna, parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ,
Ingerere. Huc appelle: trecentos inſeris: ohe!
Jam ſatis eſt. dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices ranæque paluſtres
Avertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim. tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus, donec cerebroſus profilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quartâ vix demum exponimur horâ.
Ora manuſque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
Millia tum pranſi tria repimus, atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,
Murenâ præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima; namque
Plotius, et Varius, Sinueſſæ Virgiliuſque

Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ, villula tectum
Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliusque:
Namque pilâ lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Coceî recipit plenissima villa,
Quæ super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Mesîque Cicirri,
Musa, velim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Mesî clarum genus — Osci:
Sarmenti domina extat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus: equi te
Esse feri similem dico. ridemus: et ipse
Messius, accipio: caput et movet. o! tua cornu
Nî foret exsecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem, permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larvâ aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicirrus ad hæc: donasset jamne catenam
Ex voto laribus, quærebat: scriba quod esset,
Deterius nihilo dominæ jus esse. rogabat
Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
Pene arsit, macros dum turdos versat in igne:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnamque Jovemque timentes

Tum

Tum rapere, atque omnes restinguere velle, videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto; somnus tamen aufert
Intentum Veneri, cum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant ventremque supinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacile est. venit vilissima rerum
Hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator;
Nam Canusî lapidosus; aquæ non ditior urna:
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior; via pejor, ad usque
Barî mœnia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque;
Dum flammâ sine thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. credat Judæus Apella,
Non ego. namque deos didici securum agere ævum;
Nec, si quid miri faciat natura, deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundisium longæ finis chartæque viæque est.

SATYRA VI.

NON quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te,
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,

Ut

Digitized by Google

Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus. perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tullî atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros, nullis majoribus ortos,
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos.
Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notantê
Judice, quo noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, et famæ ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis et imaginibus. quid oportet
Nos facere a vulgo longe lateque remotos?
Namque eſto; populus Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare novo: cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus;
Vel meritò, quoniam in propriâ non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi, Tilli,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impedit unguis
Pellibus, et latum demiſit pectore clavum,
Audit continuo: quis homo hic eſt? quo patre natus?
Ut ſi qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus; eat quacumque, puellis
Injiciat curam quærendi ſingula: quali
Sit facie, ſurâ quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, urbem, ſibi curæ,
Imperium, fore, et Italiam, et delubra deorum:
Quo patre ſit natus, num ignotâ matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionyſî, filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno;

Namque

Namque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus,
Et Messala, videris? at hic, si plaustra ducenta
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, pravâ
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me possum, casu quod te sortitus amicum:
Nulla etenim mihi te fors obtulit. optimus olim
Virgilius post hunc Varius dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari:
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro. respondes, ut tuus est mos,
Pauca: abeo; et revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vitâ et pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos;
Si neque avaritiam, neque sordes, aut mala lustra,
Objiciet vere quisquam mihi; purus, et insons,
Ut me collaudem, si vivo, et carus amicis,
Causa fuit pater his; qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes idibus æra:
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum

Artes

Artes quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos; vestem servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avitâ
Ex re præberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi;
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor,
Mercedes sequerer: neque ego essem questus. ob hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me pœniteat sanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat claroque parentes,
Sic me defendam. longe mea discrepat istis
Et vox, et ratio. nam si natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscumque parentes
Optaret sibi quisque; meis contentus honestos
Fascibus et sellis nollem mihi sumere; demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo; quod
Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res;
Atque salutandi plures; ducendus et unus
Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Pascendi; ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte viâ prætorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare senator,
Millibus atque aliis, vivo. quacumque libido est,
Incedo solus: percunctor quanti olus ac far:

Fallacem

Fallacem Circum vespertinumque pererro
Sæpe forum: assisto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Cœna ministratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo: post hanc vagor, aut ego lecto,
Aut scripto, quod me tacitum juvet, ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus, non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. hæc est
Vita solutorum miserâ ambitione gravique.
His me consolor, victurum suavius, ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupilî pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas;
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros, ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit, (hoc etenim sunt omnes jure molesti
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque

Summa

Summa fuit. duo si discordia vexet inertes,
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis) Bruto prætore tenente
Ditem Asiam, Rupilî et Persî pars pugnat, uti non
Compositus melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse: ruebat
Flumen ut hybernum, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus salso multumque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator et invictus, cui sæpe viator
Cessisset, magnâ compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius, exclamat: per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido; nam fures dextra coërcet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arcâ.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte trecentos cippus in agrum

Hic

Hic dabat; hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari: quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum:
Cum mihi non tantum furesque feræque, suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
Quantum carminibus quæ versant atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
Vidi egomet nigrâ succinctam vadere pallâ
Canidiam, pedibus nudis passoque capillo,
Cum Saganâ majore ululantem. pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu. scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam,
Cœperunt. cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quæ pœnis compescere inferiorem.
Cerea suppliciter stabat servilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera; sævam
Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Saganâ resonarint triste et acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, et imagine cereâ
Largior arserit ignis? et ut non testis inultus
Horruerim voces furiarum et facta duarum?
Nam, disploса sonat quantum vesica, pepedi
Diffissâ nate ficus: at illæ currere in urbem.

Digitized by Google

Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum,
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBAM forte viâ sacrâ, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, et totus in illis.
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptâque manu: quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquam, et cupio omnia quæ vis.
Cum assectaretur: numquid vis? occupo: at ille,
Noris nos, inquit, docti sumus. hic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. misere discedere quærens,
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos
Manaret talos; o te, Bollane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret; vicos, urbem, laudaret: ut illi
Nil respondebam; misere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video; sed nil agis: usque tenebo.
Persequar. hinc quo nunc iter est tibi? nil opus est te
Circumagi; quendam volo visere non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæsaris hortos.
Nil habeo quod agam, et non sum piger: usque sequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille:
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium, facies: nam quis me scribere plures,
Aut citius, possit versus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: est tibi mater,
Cognati, queis te salvo est opus? haud mihi quisquam;
Omnes composui. felices! nunc ego resto.
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit divinâ motâ anus urnâ:

Hunc

Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimulatque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ, quartâ jam parte diei
Præteritâ; et caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura;
Et propero, quo ſcis. dubius ſum quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. me, ſodes. non faciam, ille;
Et præcedere cœpit. ego, ut contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit; paucorum hominum, et mentis bene ſanæ.
Nemo dexterius fortunâ eſt uſus: haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere; diſpeream, ni
Submoſſes omnes. non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hâc nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis. nil mî officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus unicuique ſuus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. velis tantummodo; quæ tua virtus,
Expugnabis: et eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero;
Muneribus ſervos corrumpam: non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam: tempora quæram:
Occurram in triviis: deducam. nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. hæc dum agit, ecce,
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulcre noſſet. conſiſtimus. unde venis? et
Quo tendis? rogat, et reſpondet. vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare. meum jecur urere bilis.

Certe

Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. memini bene; ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima ſabbata. vin' tu
Curtis Judæis oppedere? nulla mihi, inquam,
Religio eſt. at mî; ſum paulo infirmior, unus
Multorum: ignoſces; alias loquar. hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius: et, quo tu, turpiſſime? magnâ
Exclamat voce; et: licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus; clamor utrinque,
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucilî. quis tam Lucilî fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera; nam ſic
Et Laberî mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; et eſt quædam tamen hic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures:
Et ſermone opus eſt modo triſti, ſæpe jocoſo;
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ;
Interdum urbani, parcentis viribus atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius et meſius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. o ſeri ſtudiorum! quine putetis

Difficile

Digitized by Google

Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at ſermo linguâ concinnus utrâque
Suavior, ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt,
Cum verſus facias. teipſum percontor, an, et cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petillî,
Scilicet oblitus patriæque patriſque, latine
Cum Pedius cauſas exſudet, Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſylvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonant certantia, judice Tarpâ,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit; molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multâ cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Ennî gravitate minores?
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprenſis?
Quid vetat et noſmet Lucilî ſcripta legentes
Quærere, num illius, num rerum dura negarit

Verſiculos

Verſiculos natura magis factos et euntes
Mollius? ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis,
Hoc tantum, contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem coenatus: Etruſci
Quale fuit Caſsî rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe librisque
Ambuſtum propriis. fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,
Detereret ſibi multa; recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur; et in verſu faciendo
Saepe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe ſtylum vertas, iterum quae digna legi ſint
Scripturus: neque te ut miretur turba labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet abſentem, Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigellî?
Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliuſque,
Valgius, et probet haec Octavius optimus, atque
Fuſcus; et haec utinam Viſcorum laudet uterque.
Ambitione relegatâ, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque
Vos, Bibule et Servi, ſimul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo: quibus haec, ſint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtrâ. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec ſubſcribe libello.

SATY-

Digitized by Google

SATYRARUM

LIBER II.

SATYRA I.

SUNT, quibus in Satyrâ videar nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: fine nervis altera quidquid
Compoſui pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam? præſcribe. quieſcas. ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio. peream male, ſi non
Optimum erat; verum nequeo dormire. ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fractâ pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. haud mihi deero,
Cum res ipſa feret. niſi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? ſaltat Millonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.

Caſtor

Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem
Pugnis. quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucilî ritu, nostrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris; neque, si male cesserat, usquam
Decurrens alio, neque si bene: quo fit, ut omnis
Votivâ pateat veluti descripta tabellâ
Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps;
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc, pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis;
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania, bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis
Vaginâ tectus: quem cur destringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? o pater et rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, melius non tangere clamo,
Flebit, et insignis totâ cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam;
Canidia Albutî, quibus est inimica, venenum;
Grande malum Turius, si quis se judice certet.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus, petit. unde, nisi intus
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem. nil faciet sceleris pia dextera. mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos;
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam; seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romæ, seu, fors ita jusserit, exul;
Quisquis erit vitæ, scribam, color. o puer, ut sis
Vitalis metuo, et majorum ne quis amicus

Frigore

Frigore te feriat. quid? cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus quâ quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Lælius, aut qui
Duxit ab oppressâ meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis.
Quin, ubi se a vulgo et scenâ in secreta remorant
Virtus Scipiadæ et mitis sapientia Lælî;
Nugari cum illo et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucilî censum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia; et fragili quærens illidere dentem
Offendet solido; nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. equidem nihil hic diffingere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negotî
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
Judiciumque. esto, si quis mala; sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse;
Solventur risu tabulæ: tu missus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit Ofellus,
Rusticus, abnormis sapiens, crassâque Minervâ,
Discite, non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, et cum
Acclinus falsis animus meliora recusat:
Verum hic impransi mecum disquirite. cur hoc?

Digitized by Google

Dicam si potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem sectatus; equove
Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat
Militia assuetum græcari; seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem;
Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco:
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis,
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus, et atrum
Defendens pisces hiemat mare; cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. unde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso, est. tu pulmentaria quære
Sudando. pinguem vitiis albumque nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallinâ, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et pictâ pandat spectacula caudâ:
Tanquam ad rem attineat quidquam. num vescēris isâ,
Quam laudas, plumâ? cocto num adest honor idem?
Carne tamen quamvis distat nihil hâc magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. esto.
Unde datum, sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus, hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? laudas, insane, trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species, video. quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos
Præsentes, austri, coquite horum obsonia: quanquam
Putet aper, rhombusque recens, mala copia quando

Ægrum

Ægrum ſolicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis
Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis. quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit prætorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Oſello
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero doctum cognomen adhæret,
Quinquennas oleas eſt et ſylveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natales, aliove dierum
Feſtos albatus celebret, cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendet ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. hic neque ſervis,
Albuti ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; neque, ſic ut ſimplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque, ſecum
Afferat. in primis valeas bene: nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Cœnâ deſurgat dubiâ? quin corpus onuſtum
Heſternis

Digitized by Google

Hesternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer et validus præsumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat; sed, credo, hâc mente, quod hospes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus, consumeret. hoc utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus, adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. jure, inquis, Trasius istis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod superat non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua deum? cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte semper erunt res?
O magnus posthac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
An, qui, contentus parvo metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,

Quam

Quam nunc acciſis. videas metato in agello
Cum pecore et natis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſtâ
Quidquam, præter olus, fumoſæ cum pede pernæ.
At mihi cum longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo atque hœdo: tum penſilis uva ſecundas,
Et nux, ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpâ potare magiſtrâ:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat atque novos moveat fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quemquam, ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremum expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes,
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIC raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis. incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries dîs atque poëtis.
Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.

Quorſum

Quorsum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relictâ?
Contemnere, miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia; aut quidquid vitâ meliore paraſti
Ponendum æquo animo. dî te, Damaſippe, deæque
Verum ob conſilium donent tonſore, ſed unde
Tam bene me noſti? poſtquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes lavîſſet Siſyphus æra;
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius, eſſet.
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriali
Impoſuere mihi cognomen compita. novi;
Et morbi miror purgatum te illius. atqui
Emovit veterem mire novus; ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri capitiſve dolore:
Ut lethargicus hic cum ſit pugil, et medicum urget.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. o bone, ne te
Fruſtrere; inſanis et tu, ſtultiſque prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam,
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſtâ, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit, et, cave faxis
Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malus urget;
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus et grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe, quare

Deſipiant

Digitized by Google

Desipiant omnes æque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. velut sylvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsus, hic dextrorsum, abit; unus utrique
Error, sed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo insanum; nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: ut ignes,
Ut rupes fluviosque, in campo obstare queratur.
Alterum, et huic varium et nihilo sapientius, ignes
Per medios fluviosque ruentis. clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor;
Hic fossa est ingens; hic rupes maxima; serva:
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo;
Integer est mentis Damasippi creditor? esto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
Rejectâ prædâ, quam præsens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio. non est satis. adde Cicutæ
Nodosi tabulas; centum mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo saxum, et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere insani est; contra bene sani;
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perilli
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione malâ aut argenti pallet amore;
Quisquis luxuriâ, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo, calet: huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est hellebori multo pars maxima avaris:

Nescio

Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Hæredes Staberî ſummam incidere ſepulcro;
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî;
Frumenti quantum metit Africa. ſive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi. credo
Hoc Staberî prudentem animum vidiſſe. quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimonî inſculpere ſaxo
Hæredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius: ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus. ſapienſne? etiam, et rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In mediâ juſſit Libyâ, quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec muſæ deditus ulli:
Si ſcalpra et formas non ſutor: nautica vela
Averſus mercaturis: delirus et amens
Undique dicatur merito. qui diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte, neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis, nihil eſt, tercentum millibus, acre
Potet acetum: age, ſi et ſtramentis incubet unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,

Blattarum

Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arcâ;
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Dîs inimice senex, custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
Ungere si caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexâ fœdum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, perjuras, furripis, aufers
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosve tuo quos ære pararis;
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisâ insaniisse parente,
Ac non ante malis dementem actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprendere possis;
Non Pyladen ferro violare aususve sororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campanâ solitus trullâ, vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut hæres
Jam circum loculos et claves, lætus ovansque,
Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto. mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem sic erigit. addit et illud;
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila: hoc age. quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.

Digitized by Google

Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emptæ? parvo. quanti ergo? octo aſſibus. eheu!
Quid refert, morbo, an furtis, pereamque rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus. quid avarus?
Stultus et inſanus. quid? ſi quis non ſit avarus,
Continuo ſanus? minime. cur, Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus, Craterum diciſſe putato,
Hic æger. recte eſt igitur, ſurgetque? negabit:
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. immolet æquis
Hic porcum laribus. verum ambitioſus et audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſi duo prædia, dives
Antiquo cenſu, natis diviſſe duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, et ludere, vidi:
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque penates,
Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater, et natura coërcet.
Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
jurando obſtringam ambo: uter ædilis fuerit vel
Veſtrum prætor, is inteſtabilis et ſacer eſto.
In cicere, atque fabâ, bona tu perdaſque lupinis,
Latus ut in circo ſpatiere, et aëneus ut ſtes;
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?
Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. nil ultra quæro plebeius. et æquam
Rem imperito: at ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere quæ ſentit permitto. maxime regum,

Di

Dî tibi dent captâ classem reducere Trojâ.
Ergo consulere, et mox respondere, licebit?
Consule. cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque, inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro? 196
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulyssem
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitulâ statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque molâ caput, improbe, salsâ, 200
Rectum animi servas? quorsum? insanus quid enim Ajax
Fecit? cum stravit ferro pecus, abstinuit vim
Uxore et nato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Ulyssem.
Verum ego, ut hærentes adverso litore naves 205
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.
Nempe tuo, furiose. meo, sed non furiosus.
Qui species alias veri scelerisque, tumultu
Permistas, capiet, commotus habebitur: atque,
Stultitiâne erret, nihilum distabit, an irâ. 210
Ajax, immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum est vitio tibi, cum tumidum est, cor?
Si quis lecticâ nitidam gestare amet agnam;
Huic vestem, ut natæ, paret, ancillas, paret aurum;
Pupam, aut pupillam, appellet, fortique marito 216
Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis natam pro mutâ devovet agnâ,
Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum;
Vincet enim ratio stultos insanire nepotes. 225
Hic simul accepit patrimonî mille talenta,

Edicit,

Digitized by Google

Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
Verba facit leno: quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique, domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis reſponderit æquus.
Tu nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu piſces hyberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor mediâ currat de nocte vocata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies ſolidum exſorberet, aceto
Diluit inſignem baccam. qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quincti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitiâ, et nugis, pravorum et amore, gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmtas:
Quorſum abeant? ſani? cretâ an carbone notandi?
Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum, amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quæro, faciaſne, quod olim
Mutatus Polemon? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia; potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri?
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume Catelle; negat: ſi non des, optat. amator
Excluſus qui diſtat, agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus, et hæret
Inviſis foribus? nec nunc, cum me vocet ultro,
Accedam?

Digitized by Google

Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit; revocat: redeam? non, si obsecret. ecce,
Servus non paulo sapientior: o here, quæ res
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala: bellum,
Pax rursum. hæc si quis, tempestatis prope ritu
Mobilia et cæcâ fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certâ ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percussi forte; penes te es?
Quid? cum balba feris annoso verba palato,
Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,
Hellade percussâ, Marius, cum præcipitat se,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, et scleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, et unum,
Quid tam magnum? addens unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
Auribus atque oculis: mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fœcundâ in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. casus medicusve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore deorum.
Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit; posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque

Respicere

Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris.
Quâ me ſtultitiâ, quoniam non eſt genus unum,
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cum portat Agave
Nati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor, liceat concedere veris,
Atque etiam inſanum; tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. accipe: primum
Ædificas; hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totius moduli bipedalis; et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tantum diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet?
Major dimidio: num tanto? cum magis atque
Sè magis inflaret: non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. hæc a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc; hoc eſt, oleum adde camino;
Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. jam deſine. cultum
Majorem cenſu. teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille, furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quo Catius? non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim; ſed des veniam bonus, oro.

Quod

Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul et, Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere; namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ficcis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt; aliis male creditur. ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe; quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Proluerîs melius. ſi dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ:
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Baiano melior Lucrina peloris;
Oſtrea Circeiis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exactâ tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt carâ piſces averrere mensâ,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus affis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligná nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem;

Nam

Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſubmittit capreas non ſemper edules.
Fœcundæ leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re unâ conſumere curam :
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret ;
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,
Nocturnâ, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aurâ,
Et decedet odor nervis inimicus ; at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falernâ
Vina, columbino limum bene colligit ovo ;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afrâ
Potorem cochleâ ; nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho : pernâ magis ac magis hillis
Flagitat in morſus refici : quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. ſimplex e dulci conſtat olivo :
Quod pingui miſcere mero muriâque decebit,
Non aliâ, quam quâ Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco ;
Nam facie præſtant. venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam,
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus et allec,
Primus et invenior piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello,
Anguſtoque vagos piſces urgere catino.

Magna

Magna movit stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem mensibus, dum furta lingerit;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Conflixit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapidas varios lutulentâ radere palmâ,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
Oblitum, quanto curam sumtumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius illis,
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATYRA V.

HOC quoque, Tirefia, præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis? quid rides? jamne, doloso,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Aspicere? o nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeo, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem, missis ambagibus, horres;
Accipe, quâ ratione queas ditescere. turdus,
Sive aliud privum, dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante larem gustet venerabilior lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus

Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans semper melioribus. ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majora tuli. tu protinus, unde
Divitias ærisque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. captes astutus ubique
Testamenta senum: neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine natis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius esto
Defensor: famâ civem causâque priorem
Sperne, domi si natus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi, gaudent prænomine molles
Auriculæ, tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi: causas defendere possum:
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum cassâ nuce pauperet: hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum atque
Pelliculam curare jube: si cognitor ipse;
Perstа, atque obdura; seu rubra canicula findet
Infantes statuas; seu pingui tentus omaso
Furius hybernas canâ nive conspuet Alpes.
Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet, ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thynni, et cetaria crescent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclarâ sublatus aletur; ne manifestum
Cælibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe officiosus, ut et scribare secundus
Hæres, et, si quis casus puerum egerit orco,
In vacuum venias. perraro hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,

Abnuere,

Abnuere, et tabulas a te removere, memento:
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu; solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit risus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Æneâ, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Naficæ, meturntis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
Ut legat orabit: multum Nasica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.
Illud ad hæc jubeo; mulier si forte dolosa,
Libertusve, senem delirum temperet; illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade, putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juventus;
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto,
Me sene, quod, dicam, factum est, anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres:
Scilicet elabi si posset mortua; credo

Quod

Quod nimium institerat vivendi. cautus adito ;
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendes garrulus : ultro
Non etiam fileas. Davus sis comicus ; atque
Stes capite obstipo, multum similis mercurio,
Obsequio grassare : mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput ! extrahe turbâ
Oppositis humeris : aurem subdringe loquaci.
Importunus amat laudari ? donec, ohe jam !
Ad cœlum manibus sublatis dixerit, urge, et
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo curisque levarit ;
Et certum vigilans, quarre citò pueris Ulysses,
Audieris, hæres : ergo hinc Dama labellis.
Nusquam est ? unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?
Sparge subinde ! et, si paulum potes, illacrymato. est
Gaudia prudentem vulgum celare. sepulcrum
Permissum arbitrio sine sordibus exstet : sumptu
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte coheredum senior male tussiet ; tunc tu
Dic, ex parte tuâ, seu fundi, sive domûs, sit
Emtor, gaudentem nummo te audiero. sed me
Imperiosa trahit Proserpina : vive, valeque.

SATYRA VI.

HOC erat in votis : modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum sylvæ super his, foret. auctius atque
Dî melius fecere. bene est : nihil amplius oro,
Maiâ nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione malâ rem ;
Nec sum factorus vitio culpâve minorem :
Si veneror stultus nihil horum : o si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum !
O si urnam argenti fors quæ mihi monstret ! ut illi

Thesauro

Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule. si, quod adest, gratum juvat; hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
Ingenium; utque soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem satyris musaque pedestri?
Nec mala me inhibet lassum formidine fallax
Abstinentiaque gravis, libitinæ quæstus acerbæ.
Matutine pater, seu jane libentius audis,
Unde hominis operum primos vitæque labores
Instituunt, sic dis placitum, tu carminis esto
Principium. Romæ sponsorem me rapis: eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge;
Sive aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mi obstat, clare certumque loquto,
Luctandum in turbâ; faciendâ injuria tardis.
Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. tu pelles omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
Hoc juvat et melli est, non mentiar. at simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
De re communi scribæ magnâ atque novâ te
Orabant hodie meminisses, Quincte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, experiar: si vis, potes, addit, et instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quæ rimosis hæsit deponuntur in antis.

Per

Per totum hoc tempus subjectior in diem et horam
Invidiæ. noster ludos spectaverat una,
Luserat in campo; fortunæ filius, omnes.
Frigidus a rostris manat per compita rumor;
Quicunque obvius est, me consulit: o bone, nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
Numquid de Dacis audisti? nil equidem. ut tu
Semper eris derisor! at omnes di exagitent me,
Si quidquam. quid? militibus promissa Triquetrâ
Prædia Cæsar an est Italâ tellure daturus?
Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur hæc inter miseræ lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis,
Ducere solicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes cœnæque deûm! quibus ipse, meique,
Ante larem proprium vescor; vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus insanis; seu quis capit acria fortis
Pocula; seu modicis uvescit lætius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male nocnon Lepos saltet: sed, quod magis ad nos
Pertinet, et nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos;
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
Solicitas ignarus opes; sic incipit: olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, et attentus quæsitis; ut tamen arctum

Solveret

Solveret hoſpitiis animum. quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris nec longæ invidit avenæ;
Aridum et ore ferens acinum ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens variâ faſtidia cœnâ
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo;
Cum pater ipſe domus paleâ porrectus in hornâ
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes: terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita; neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga. quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam ſis ævi brevis. hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia; rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos,
Multaque de magnâ ſupereſſent fercula cœnâ,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo, ubi purpureâ porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis, prælibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutatâ ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam; cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, haud mihi vitâ
Eſt opus hâc, ait, et valeas: me ſylva, cavuſque
Tutus ab inſidiis, tenui ſolabitur ervo.

SATYRA

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto, et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca reformido. Davuſne? ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. age, libertate decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum; pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſæpe notatus
Cum tribus annellis, modo lævâ Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas:
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte:
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chirogra
Contudit articulos, qui pro ſe tollerat atque
Mitteret, in phimum talos, mercede diurnâ
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo, fune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendant,
Furcifer? ad te, inquam. quo pacto, peſſime? laudas
Fortunam et mores antiquæ plebis, et idem,
Si quis ad illa deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;
Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas; abſentem rufticus urbem
Tollis ad aſtra levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum. juſſerit ad ſe
Mæcenas

Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam: nemon' oleum ferat ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius et ſcurræ, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem: naſum nidore ſupinor:
Imbecillus, iners: ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectare, velut melior, verbiſque decoris
Obvolvas vitium? quid? ſi me ſtultior ipſe
Quingentis empto drachmis deprenderis? auſer
Me vultu terrere: manum ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, ſub clarâ nuda lacernâ
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit neque famoſum, neque ſolicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris, meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis, ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacernâ,
Non es quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clauſus in arcâ,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronæ peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe
Non habitu mutatve loco, peccatve ſuperne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis.

Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. o toties servus! quæ bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum moechus, tu. neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Prætereo sapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imparibus hominumque
Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam miserâ formidine privet?
Adde supra dictis quod non leviùs valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti meus,
Vester ait, seu conservus; tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibique imperiosus;
Quem neque pauperies, neque mors, neq; vincula terrent:
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in seipso totus, teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit semper fortuna. potesne
Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talentis
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelidâ: rursus vocat. exspue turpi
Colla jugo: liber, liber sum, dic age. non quis:
Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel, cum Paulinâ torpes, insane, tubellâ,
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvî, Rutubæque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia rubricâ picta aut carbone, velut si
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? nequam et cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis respondeat opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est: cur?

Tergo

Tergo plector enim: qui tu impunitior illa,
Quæ parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ;
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uvâ
Furtivam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil servile, gulæ parcus, habet? adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas fugitivus et erro;
Jam vino quærens, jam somno, fallere curam:
Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? quorsum est opus? unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. ocius hinc te
Mi rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam dictus here illic
De medio potare die. sic, ut mihi nunquam
In vitâ fuerit melius. da, si grave non est,
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper; leni fuit austro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, allec, fæcula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic heros: Albanum, Mæcenas, atque Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras. sed queis cœnantibus una,
Fundani, pulcre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Turinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone

Vibidius,

Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras:
Nomentanus erat ſupra ipſum, Porcius infra
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni:
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcit majores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, ſecutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes
In patinâ porrecta. ſub hoc herus, hæc gravida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.
His miſtum jus eſt; oleo quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; illutos Curtillus echinos,
Ut melius muriâ, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri,
Quantum non aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus, poſito capite, ut ſi

Filius

Filius immaturus obiſſet, flere. quis eſſet
Finis, ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? heu! fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio vivendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum, ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Præcincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus; aulæa ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: tibi dî, quæcunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis,
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecretâ diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo;
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus; velut illis
Canidia afflaſſet peior ſerpentibus Afris.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM. EPIST. I.

PRIMA dicte mihi, summâ dicende, camenâ,
Spectatum satis et donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.
Est mihi, purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cætera ludicra pono:
Quid verum atq; decens, curo et rogo, et omnis in hoc sum:
Condo, et compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare, tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, et mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos rigidusque satelles;
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa quibus mentitur amica, diesque
Lenta videtur opus debentibus; ut piger annus

Pupillis,

Digitized by Google

Pupillis, quos dura premit custodia matrum;
Sic mihi tarda fluunt ingratique tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque;
Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia defpexes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritiâ miseroque cupidine pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo cultura patientem commodet aurem.
Virtus est vitium fugere; et sapientia prima
Stultitiâ caruisse. vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ stulte miraris et optas,
Discere, et audire, et meliori credere, non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
Virtus post nummos: hæc Janus summus ab imo
Perdocet; hæc recinunt juvenes dictata senesque,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque:

Sed

Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Plebs eris, at pueri ludentes, rex eris, aiunt,
Si recte facies. hic murus aëneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nullâ pallescere culpâ.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et marubus Curiis et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui ut rem facias; rem,
Si poſſis, recte; ſi non, quocunque modo rem;
Ut propius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppî;
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum et erectum præſens hortatur et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: quia me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum; nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fœnore. verum
Eſto, aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives; lacus et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. lectus genialis in aulâ eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil, cœlibe vitâ:
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.

Si

Si curatus inæquali tonsore capillos
Occurri, rides: si forte subucula pexæ
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum?
Quod petiit spernit; repetit quod nuper omisit?
Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas solennia me, neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis, amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

Ad Lollium. Epist. II.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
Qui, quid sit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et irâ,
Iliacos intra muros peccatur et extra.
Rursum, quid virtus, et quid sapientia, possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulysses:

Qui domitor Trojæ multorum providus urbes
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor
Dum ſibi, dum ſociis, reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces et Circes pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis, ſtultus cupiduſque, bibiſſet,
Sub dominâ meretrice fuiſſet turpis et excors;
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curandâ plus æquo operata juventus;
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharæ ceſſatum ducere curam.
Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus; et, ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis,
Invidiâ vel amore vigil torquebere. nam cur,
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude:
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerique beata creandis
Uxor, et incultæ pacantur vomere ſylvæ.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non æris acervus et auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum ſic domus, et res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagrum,
Auriculas citharæ collectâ ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, acescit.

Sperne

Digitized by Google

Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis;
Invidiâ Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit ac mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est. animum rege: qui, nisi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catenâ.
Fingit equum tenerâ docilem cervice magister
Ire viam, quam monstrat eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aulâ,
Militat in sylvis catulus. nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

Ad Julium Florum. Epist. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collesque, morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo:
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius? Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos:
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice musâ?
An tragicâ desævit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,

Privatas

Privatas ut quærat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes? 20
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum, est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen,
Prima feres hederæ victricis præmia. quod si 25
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium, parvi properemus et ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ, 30
Quantæ conveniat, Munatius. an male sarta
Gratia nequicquam coit ac rescinditur; at vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia, vexat,
Indomitâ cervice feros? ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus, 35
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM. EPIST. IV.

ALBI, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedanâ?
Scribere quod Cassî Parmensis opuscula vincat;
An tacitum sylvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est? 5
Non tu corpus eras sine pectore. dî tibi formam,
Dî tibi divitias, dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Quam sapere, et fari ut possit quæ sentiat; utque
Gratia, fama, valetudo, contingat abunde, 10
Et mundus victus, non deficiente crumenâ?

Inter

Digitized by Google

Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curatâ cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. EPIST. V.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ,
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras, nato Cæſare, feſtus
Dat veniam ſomnumque dies: impune licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas, ſi non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam nimiumque ſeverus
Aſſidet inſano. potare et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit;
Spes jubet eſſe ratas; ad prælia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contractâ quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx,
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet, ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi Septimiumque,
Et, niſi cœna prior potiorque puella, Sabinum,
Detinet,

Digitized by Google

Detinet, assumam. locus est et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus esse velis, rescribe; et, rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM. EPIST. VI.

NIL admirari prope res est una, Numici,
Solaque, quæ possit facere et servare beatum.
Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
Tempora momentis, sunt, qui formidine nullâ
Imbuti spectent. quid censes munera terræ?
Quid maris, extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu, credis, et ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pavor est utrique molestus:
Improvisa simul species exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne, quid ad rem;
Si, quidquid vidit melius pejusve suâ spe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, æraque, et artes,
Suspice; cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius; indignum quod sit, pejoribus ortus
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas;
Defodiet condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippæ, et via te conspexerit Appî;
Ire tamen restat, Numa quo devenit, et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quære

Digitized by Google

Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, et
Lucum ligna? cave, ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna, negotia perdas:
Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
Tertia succedant, et quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possim tot? ait: tamen et quæram, et quot habebo
Mittam: post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum; partem vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non et multa superflunt,
Et dominum fallunt, et prosunt furibus. ergo
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species et gratia præstat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabiâ valet, ille Velinâ:
Cui libet is fasces dabit, eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde;
Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur; ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum populumque jubebat:
Unus ut e multis, populo spectante, referret
Emptum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei;
Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.

Si,

Digitized by Google

Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive; vale. si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM. EPIST. VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. atqui,
Si me vivere vis sanum recteque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima, calorque,
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula, pallet:
Officiosaque sedulitas, et opella forensis,
Adducit febres, ac testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcet,
Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
Cum zephyris, si concedes, et hirundine primâ.
Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. vescere sodes.
Jam satis est. at tu quantumvis tolle. benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et stultus donat quæ spernit et odit:
Hæc seges ingratos tulit, ac feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus;
Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angustâ fronte capillos;
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per angustam tenuis vulpecula rimam

Repserat

Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore, fruſtra.
Cui muſtela procul, ſi vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hâc ego ſi compellar imagine, cuncta refigno;
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec
Otia divitiis Arabum libertima muto.
Sæpe verecundum laudaſti: rexque, paterque,
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens.
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei:
Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multæ prodigus herbæ:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur, placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur, conſpexit, ut aiunt,
Adraſum quendam vacuâ tonſoris in umbrâ
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri, puer hic non leve juſſa Philippi
Accipiebat, abi, quære, et refer; unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Mænam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quærere, et ati;
Gaudentem parviſque ſodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, poſt decima negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refers. dic
Ad cœnam veniat. non ſane credere Mæna:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne,
Reſpondet. negat ille mihi? negat improbus, ac te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello

Occupat; et ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. ſic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. ut libet. ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt; dicenda, tacenda, locutus,
Tandem dormitum dimittitur. hic ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis; arvum cœlumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque, Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique, quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit, perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus, ultra
Quam ſatis eſt, morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
Immoritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus;
Durus, ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. pol, me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per genium, dextramque, deoſque penates,
Obſecro et obteſtor, vitæ me redde priori.
Qui ſimul aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Præſtent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

Digitized by Google

AD CELSUM ALBINOVANUM. EPIST. VIII.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
Si quæret, quid agam; dic, multa et pulcra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æstus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris:
Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum:
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno:
Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam:
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat et se;
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, recte; primum gaudere, subinde
Præceptum auriculis hoc instillare, memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM. EPIST. IX.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici;
Quid possim, videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ descendi præmia. quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM. EPIST. X.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hâc in re scilicet unâ
Multum dissimiles; at cætera pene gemelli
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter:
Annuimus pariter: vetuli notique columbi;
Tu nidum servas, ego laudo ruris amœni
Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quæris? vivo et regno, simul ista reliqui,
Quæ vos ad cœlum effertis rumore secundo.
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso,
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primum,
Novistine locum potiorem rure beato?
Est, ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem canis et momenta leonis,
Cum semel accepit solem furibundus acutum?
Est, ubi depellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur sylva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furcâ; tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. si quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges et regum vitâ præcurrere amicos.

Cervus

Cervus equum pugnâ melior communibus herbis
Pellebat; donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo nescivit uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Lætus sorte tuâ vives sapienter, Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere, quam satis est, ac non cessare, videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quam ducere, funem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, cætera lætus.

Ad Bullatium. Epist. XI.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane famâ?
Cunctane præ campo et Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid sit? Gabiis desertior atque
Fidenis vicus. tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
Neptunum procul e terrâ spectare furentem.
Sed neque, qui Capuâ Romam petit imbre lutoque
Adspersus, volet in cauponâ vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene præstantia vitam:
Nec si te validus jactaverit auster in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.

Incolumi

Incolumi Rhodos et Mitylene pulcra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, ſextili menſe caminus.
Dum licet, ac vultum ſervat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ ſume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. nam ſi ratio et prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hic eſt;
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

AD ICCIUM. EPIST. XII.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris; non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas:
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri, eſt, pedibuſque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis et urticâ; ſic vives protinus, ut te
Confeſtim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas unâ virtute minora,
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre eſt animus ſine corpore velox?
Cum tu inter ſcabiem tantam et contagia lucri
Nil parvum ſapias, et adhuc ſublimia cures;
Quæ mare compeſcant cauſæ; quid temperet annum;
Stellæ ſponte ſuâ, juſſæne, vagentur et errent;
Quid premat obſcurum lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors;

Empedocles,

Digitized by Google

Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et cæpe, trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit et æquum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit, genibus minor. aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

Ad Vinium Asellam. Epist. XIII.

UT proficiſcentem docui te ſæpe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vini,
Si validus, ſi lætus, erit, ſi denique poſcet;
Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, operâ vehemente miniſter.
Si te forte meæ gravis uret ſarcina chartæ;
Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus; ne forte ſub alâ
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum,
Ut vinoſa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ,
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſunt oculos aureſque morari
Cæſaris. oratus multâ prece nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

Digitized by Google

AD VILLICUM SUUM. EPIST. XIV.

VILLICE ſylvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere patres,
Certemus, ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas et cura moretur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter; tamen iſtuc mens animuſque
Fert, et amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum:
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio, ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur inique;
In culpâ eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacitâ prece rura petebas:
Nunc urbem, et ludos, et balnea, villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, et diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconvenit inter
Meque et te. nam quæ deſerta et inhoſpita teſque
Credis, amœna vocat mecum qui ſentit; et odit
Quæ tu pulcra putas. fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis deſiderium, video; et quod
Angulus iſte feret piper ac thus ocius uvâ;
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,

Quem

Digitized by Google

Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci,
Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herbâ:
Nec luſiſſe pudet, ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro morſuque venenat:
Rident vicini glebas et ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet uſum
Lignorum, et pecoris, tibi calo argutus, et horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit uterque, libens, cenſebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM. EPIST. XV.

QUÆ ſit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via; (nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit inviſum, gelidâ cum perluor undâ
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput et ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Præter agendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter aut Baias, lævâ ſtomachoſus habenâ
Dicet eques; ſed equi frenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquæ: nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo poſſum quidvis perferre patique:
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum, quod verba miniſtret,

Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis piſces et echinos æquora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par eſt.
Mænius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus cœpit haberi;
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies, ac tempeſtas, barathrumque macelli;
Quidquid quæſierat, ventri donaret avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus ac timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi
Vilis et agnini, tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
Diceret urendos correctus Beſtius. idem,
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona; cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulvâ pulcrius amplâ.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos ſapere et ſolos æio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINTIUM. EPIST. XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomiſne et pratis, an amictâ vitibus ulmo,
Scribetur tibi forma loquaciter et ſitus agri.
Continui montes, niſi diſſocientur opacâ
Valle: ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat ſol,
Lævum diſcedens curru fugiente vaporet.

Temperiem

Temperiem laudes. quid, si rubicunda benigne
Corna vepres et pruna ferant? si quercus et ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvet umbrâ?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, si credis, amœnæ,
Incolumem tibi me præstant septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente bonoque beatum;
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terrâ pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis.
Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem:
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum;
Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, et mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum et mendacem? vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges juraque, servat;
Quo multæ magnæque secantur judice lites;
Quo res sponsore, et quo causæ teste, tenentur.

Sed

Digitized by Google

Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota,
Introrsus turpem, speciosum pelle decorâ.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: non pasces in cruce corvos,
Sum bonus et frugi: renuit negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis cum surripis unum,
Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri: pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da justum sanctumque videri;
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior servo, qui liberior, sit avarus,
In triviis fixum cum se demittit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augendâ festinat et obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: sine pascat durus aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonæ prosit, portet frumenta penusque.
Vir bonus et sapiens audebit dicere; Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. in manicis et
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse deus, simulatque volam, me solvet. opinor,
Hoc sentit; moriar. mors ultima linea rerum est.

Ap

AD SCÆVAM. EPIST. XVII.

QUAMVIS, Scæva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti,
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus: ut ſi
Cæcus iter monſtrare velit; tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur,
Si te grata quies, et primam ſomnus in horam,
Delectat; ſi te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis;
Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare, voles, accedes ficcus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus, ſi ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus qui me notat. utrius horum
Verba probes et facta, doce: vel junior audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego, ipſe mihi, populo tu: rectius hoc et.
Splendidius multo eſt: equus ut me portet, alat rex,
Officium facio. tu poſcis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, et ſtatus, et res,
Tentantem majora, fere præſentibus æquum;
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Perſonamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum. refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere et captos oſtendere civibus hoſtes,

Attingit

Attingit ſolium Jovis et cœleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: eſto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod quærimus. hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus:
Hic ſubit ac perfert. aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuâ de paupertate tacentes
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat: victum date. ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.
Brundiſium comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut ciſtam effractam et ſubducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem, raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Oſirin,
Credite; non ludo: crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM. EPIST. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus,

Eſt

Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus,
Aſperitas, agreſtis, et inconcinna, graviſque,
Quæ ſe commendat tonsâ cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lanâ ſæpe caprinâ;
Propugnat nugis armatus: ſcilicet, ut non
Sit mihi prima fides; et, vere quod placet ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus;
Brundiſium Minucî melius via ducat, an Appî.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea, nudat,
Gloria quem ſupra vires et veſtit et ungit,
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus,
Sæpe decem vitiis inſtructior, odit et horret;
Aut ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere et virtutibus eſſe priorem
Vult: et ait prope vera: meæ, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa. beatus enim jam
Cum pulcris tunicis ſumet nova conſilia et ſpes,
Dormiet in lucem, ſcorto poſtponet honeſtum
Officium, nummos alienos paſcet; ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Commiſſumque teges, et vino tortus et irâ.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:

Nec,

Digitized by Google

Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta caneſque,
Surge, et inhumanæ ſenium depone camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
Romanis ſolenne viris opus, utile famæ,
Vitæque, et membris; præſertim cum valeas, et
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum,
Poſſis. adde, virilia quod ſpeciosius arma
Non eſt qui tractet. ſcis quo clamore coronæ
Prælia ſuſtineas campeſtria: denique ſævam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refigit
Nunc; et, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas et inexcuſabilis abſis,
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur:
Adverſarius eſt frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, ſi quid monitoris eges tu,
Quid de quoque viro, et cui dicas, ſæpe videto.
Percontatorem fugito; nam garrulus idem eſt,
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures;
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulcri caræve puellæ

Munere

Digitized by Google

Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus: ergo,
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem præsidio; qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet;
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi:
Potores bibuli mediâ de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme supercilio nubem: plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Quâ ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:
Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, et fallentis semita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est; etiam minus; ut mihi vivam
Quod superest ævi, si quid superesse volunt di:
Sit bona librorum et provisæ frugis in annum
Copia; ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.

Sed ſatis eſt orare Jovem, qui donat et auſert:
Det vitam, det opes: æquum mi animum ipſe parabo.

AD MÆCENATEM. EPIST. XIX.

PRISCO ſi credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. ut male ſanos
Adſcripſit Liber ſatyris fauniſque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane camœnæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus:
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixit; non ceſſavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis, vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus, haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum, veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps,
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio, numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho;
Temperat Alcæus; ſed rebus et ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.

Hunc

Digitized by Google

Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosæ plebis suffragia venor
Impensis cœnarum ac tritæ munere vestis:
Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas: fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. ad hæc ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum,

Ad Librum suum. Epist. XX.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris:
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves et grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. fuge, quo discedere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te læserit: et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum

Iratus.

Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures;
Me, libertino natum patre et in tenui re,
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum,
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos ſciat impleviſſe decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

EPISTOLARUM

LIBER II.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

CUM tot ſuſtineas ac tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingenia facta, deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt,
Ploravere ſuis non reſpondere favorem

Speratum

Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas; extinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis, anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat; et, nisi quæ terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano musas in monte locutas.
Si, quia Graiorum sunt antiquissima quæque
Scripta vel optima, Romani pensantur eâdem
Scriptores trutinâ; non est quod multa loquamur:
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce, duri.
Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
Psallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos et prisci et posterа respuat ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ

Paullatim

Paullatim vello, et demo unum, demo etiam unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, et virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, et sapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est, et mentibus hæret
Pene recens: adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
Dicitur Afranî toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
Spectat, Roma potens; habet hos numeratque poëtas
Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat:
Si quædam nimis antique, si pleraque dure,
Dicere cedit eos, ignave multa fatetur;
Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat æque.
Non equidem insector, delendaque carmina Livî
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri,
Pulcraque, et exactis minimum distantia, miror:
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, et
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Injuste totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprendi, non quia crasse
Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia, posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pene patres, ea cum reprendere coner,

Quæ

Digitized by Google

Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius, egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
Imberbi didicere, senes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Graiis novitas invisa fuisset,
Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortunâ labier æquâ;
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;
Marmoris, aut eboris, fabros, aut æris, amavit;
Suspendit picta vultum mentemque tabellâ;
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit ac solenne, reclusâ
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus certis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere, per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior, et prius orto
Sole vigil calamum, et chartas, et scrinia, posco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poëmata passim.

Hic

Hic error tamen et levis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia, ridet;
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit filiquis et pane secundo;
Militiæ quamquam piger et malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari:
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat;
Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, et invidiæ, corrector, et iræ;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis; inopem solatur et ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni mula docebat,
Pascit opem chorus, et præsentia numina sentit;
Cœlestes implorat aquas docta prece blandas;
Avertit morbos; metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine dî superi placantur, carmine manes.
Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, et pueris, et conjuge fidâ,
Tellurem porco, Sylvanum lacte, piabant,
Floribus et vino genium memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi: quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi.

Descripsit vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque reducti.
Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiæ pepulere: sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent, vestigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et post Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles, et Thespis, et Æschylus utile ferrent:
Tentavit quoque rem si digne vertere posset;
Et placuit sibi, natura sublimis et acer:
Nam spirat tragicum satis, et feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi;
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
Quam non astricto percurrat pulpita socco:
Gestit enim nummum in loculos demittere; post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvum, est, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, stolidique, et depugnare parati
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos et gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas,

Dum fugiunt equitum turmæ peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo; nam quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
Cum stetit in scenâ, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? nil sane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem; si munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpe poëtæ,
Ut vineta egomet cædam mea, cum tibi librum
Solicito damus aut fesso: cum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Nostros, et tenui deducta poëmata filo:

Cum

Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
Æditus habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ:
Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad hæc muſarum dona vocares,
Bœotûm in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia atque
Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poëtæ:
Nec magis expreſſi vultus per aënea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas,
Terrarumque ſitus, et flumina dicere, et arces
Montibus impoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
Si, quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urget;
Præcipue cum ſe numeris commendat et arte.

Diſcit

Discit enim citius, meminitque libentius, illud
Quod quis deridet, quam quod probat ac veneratur.
Nil moror officium quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus, opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, et, una
Cum scriptore meo capsâ porrectus apertâ,
Deferar in vicum vendentem thus, et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur inepcis.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. II.

FLORE, bono claraque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tiburе vel Gabiis, et tecum sic agat: hic est
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argillâ quidvis imitaberis udâ:
Quin etiam canet indoctum; sed dulce habenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius aquo
Laudat venales, qui vult extruderc, merces.
Res urget me nulla; meo sum pauper in ere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem. semel hic cessavit; et, ut sit,
In scalis latuit metuens pendentis habenae.
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat.
Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum; dicta tibi est lex:
Insequeris tamen hunc, et lites moraris iniquas.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi; dixi
Talibus officiis prope mancum; ne mea saevus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod

Exspectata

Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summè munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
Accipit et bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum everterat prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque possint addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia. quid? fias?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus, ibit,
Ibit eo quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ,
Scilicet, ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter sylvas Academi quærere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato,
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut versus facerem: sed quod non desit habentem.
Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bionæis sermonibus et sale nigro.

Tres

Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romæne poëmata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. verum
Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemtor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi somno gaudentia et umbrâ.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris et curis, statuâ taciturnius exit
Plerumque, et risu populum quatit: hic ego, rerum
Fluctibus in mediis ac tempestatibus urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos; miserabile visu!
Cælatumque novem musis opus! aspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine, circumspectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, si forte vacas, sequere, et procul audi,
Quid ferat, et quare sibi nectit uterque coronam.

Cædimur,

Digitized by Google

Cædimur, ac totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo, et supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis et mente receptâ,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit, quæcunque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ:
Obscurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit ac deserta vetustas:
Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus:
Vehemens, et liquidus, puroque similimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ:
Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
Levabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, ac torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa, movetur.
Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam sapere et ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor plausorque theatro:
Cætera qui vitæ servaret munia recto
More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,

Comis

Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
Et signo læso non insanire lagenæ;
Posset qui rupem et pateam vitare patentem.
Hic ubi, cognatorum opibus curisque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad sese; pol me occidistis, amici,
Non servastis, ait; cui sic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum;
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quanto plura parasti
Tanto plura cupis, nulline fateris audes?
Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
At, si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te, nempe ruberes,
Viveret in terris si te quis avarior uno.
Si proprium est, quod quis libra mercatur et ære,
Quædam, si credis consultis, mancipat usus:
Qui te pascit, ager tuus est; et villicus Orbi,
Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum sentit. das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam supra, nummorum millibus emptum.
Quid refert? vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis et arvi
Emptum cenat olus, quamvis aliter putat; emptis

Sub

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum,
Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refigit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et hæres
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam,
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Sylvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
Scit genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo.
Tollam; nec metuam, quid de me judicet hæres,
Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet, et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domûs procul absit. ego, utrum
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone secundo:
Non tamen adversis ætatem ducimus austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.

Non es avarus: abi. quid? cætera jam simul isto
Cum vitio fugere? carpit tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et irâ?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Thessala, rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senectâ?
Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
Rideat ac pulset lasciva decentius ætas.

Q. HORATII FLACCI

DE

ARTE POETICA

LIBER.

Ad Pisones.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species; ut nec pes, nec caput, uni
Reddatur formæ: pictoribus atque poetis

Quidlibet

Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus; et hanc veniam petimuſque damuſque viciſſim:
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inçœptis gravibus plerumque et magna profeſſis
Purpureus, late qui ſplendeat, unus et alter
Aſſuitur pannus; cum lucus, et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Inſtitui; currente rotâ, cur urceus exit?
Denique ſit, quod vis, ſimplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio. ſectantem levia nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia turget:
Serpit humi tutus nimium timiduſque procellæ:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis ſummâ, quia ponere totum
Neſciet. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam naſo vivere pravo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant, humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, et præſens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor,

In

In verbis etiam tenuis cautusque ferendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumta pudenter:
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadent, parce detorta. quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Ennî
Sermonem patrium ditaverit, ac nova rerum
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit,
Signatum præsente notâ procudere nummum.
Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, nostraque: sive receptus
Terrâ Neptunus classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisque diu palus aptaque remis
Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum;
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt;
Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi,
Res gestæ regumque ducumque et tristia bella
Quo possent scribi numero, monstravit Homerus.
Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est,
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, et populares

Vincentem

Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus divos, puerosque deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina, referre.
Deſcriptas ſervare vices operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere, malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decentem.
Interdum tamen et vocem comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus, et Peleus; cum pauper et exul uterque
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querelâ.
Non ſatis eſt pulcra eſſe poëmata; dulcia ſunto,
Et, quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arridēnt, ita flentibus adflent
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent,
Telephe, vel Peleu: male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum plena minarum;
Ludentem laſciva; ſeverum ſeria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus, interprete linguâ.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, divuſne loquatur, an heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventâ
Fervidus; an matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus,

Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
Scriptor. honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenæ committis, et audes
Personam formare novam, servetur ad imum
Qualis ab incœpto processerit, et sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
" Fortunam Priami cantabo et nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
" Dic mihi, musa, virum, captæ post tempora Trojæ,
" Qui mores hominum multorum vidit et urbes.
Non fumum ex fulgore sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum festinat, et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit; et, quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.

Si

Si plausoris eges aulæa manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat,
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, ætas animusque virilis
Quærit opes et amicitias, inservit honori;
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miser abstinet ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. ne forte senilibus
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur:
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, et quæ
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri promes in scenam; multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor neu sit quinto productior actu
Fabula,

Digitized by Google

Fabula, quæ poſci vult et ſpectata reponi:
Nec deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat et hæreat apte.
Ille bonis faveatque et conſilietur amice,
Et regat iratos, et amet peccare timentes:
Ille dapes laudet menſæ brevis, ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa, deoſque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco juncta, tubæque
Æmula; ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco,
Aſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quo ſane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque, coïbat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps:
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes ſatyros nudavit, et aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat et gratâ novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores ita commendare dicaces

Conveniet

Conveniet ſatyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit ſatyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina ſolum
Verbaque, Piſones, ſatyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos famuluſque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar; ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret,
Auſus idem: tantum ſeries juncturaque pollet;
Tantum de medio ſumtis accedet honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, et pater, et res:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat et nucis emptor,
Æquis accipiunt animis, donantve coronâ.
Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur iambus,
Pes citus, unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus.
Primus ad extremum ſimilis ſibi: non ita pridem:
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecundâ
Cederet aut quartâ ſocialiter. hic et in Accî
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Ennî.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus
Aut operæ celeris nimium curâque carentis,

Digitized by Google

Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus et intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Græca
Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.
At nostri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere sales, nimium patienter utrumque,
Non dicam stulte, mirati; si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicæ genus invenisse camœnæ
Dicitur, et plaustris vexisse, poëmata, Thespis,
Qui canerent agerentque, perunctis fæcibus ora.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Æschylus, et modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his comœdia, non sine multâ
Laude: sed in vitium libertas excidit, ac vim
Dignam lege regi: lex est accepta; chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtæ,
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, et celebrare domestica facta,
Vel qui prætextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarive potentius armis,
Quam linguâ, Latium, si non offenderet unum-
quemque poëtarum limæ labor et mora. vos, o
Pompilius sanguis, carmen reprendite, quod non
Multa dies et multa litura coërcuit, atque
Præfectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium miserâ quia fortunatius arte
Credit, et excludit sanos Helicone poëtas,
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,

Non

Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. o ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata: verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi:
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo:
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater, amandus, et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis, officium; quæ
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum, ſpecioſa locis morataque recte,
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? poterat dixiſſe, triens. eu!
Rem poteris ſervare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. at hæc animos ærugo et cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe, linenda cedro et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare, poëtæ;

Aut

Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, esto brevis; ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causâ sint proxima veris:
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi;
Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis:
Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret æra liber Sosiis, hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
Sunc delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neq; chorda sonum reddit, quem vult manus et mens;
Poscentique gravem persæpe remittit acutum;
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, veniâ caret; et citharœdus
Ridetur, chordâ qui semper oberrat eâdem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis: erit, quæ, si propius stes,
Te capiat magis; et quædam, si longius abstes:
Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit semel; hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paternâ
Fingeris ad rectum, et per te sapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium ac tolerabile rebus
Recte concedi: consultus juris, et actor

Causarum

Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cassellius Aulus;
Sed tamen in pretio est. mediocribus esse poëtis
Non homines, non dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver,
Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ:
Qui nescit, versus tamen audet fingere: quid ni?
Liber et ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ dices faciesve Minervâ;
Id tibi judicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Metî descendat judicis aures,
Et patris, et nostras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis: delere licebit
Quod non ederis: nescit vox missa reverti.
Sylvestres homines sacer interpresque deorum
Cædibus et victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones:
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blandâ
Ducere quo vellet. fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. dictæ per carmina sortes,
Et vitæ monstrata via est, et gratia regum
Pieriis tentata modis, ludusque repertus,

Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi musa lyræ solers, et cantor Apollo.
Naturâ fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. ego nec studium sine divite venâ
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; sudavit et alsit;
Abstinuit Venere et vino: qui Pythia cantat,
Tibicen didicit prius extimuitque magistrum,
Nunc satis est dixisse: ego mira poëmata pango:
Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sane nescire fateri.
Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Si vero est unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, si sciet inter-
noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ: clamabit enim: pulchre! bene! recte!
Pallescet; super his etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem; saliet; tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Ac torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitiâ dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio si quid recitares, corrige, sodes,
Hoc, aiebat, et hoc. melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra; delere jubebat,
Et male formatos incudi reddere versus.

Si

Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem;
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprendet inertes;
Culpabit duros; incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarchus: nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies, aut morbus regius, urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve; licet, succurrite, longum
Clamet, io cives; non sit qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, et demittere funem;
Qui scis, an prudens huc se projecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Lectiones variantes notabiliores.

lib.od. lin.

1 1 2 SUnt, &c. Rutgerſius et al. erud. hos verſus ita diſtinguunt;
Sunt, quos curriculo pulverem Olympium
Collegiſſe juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis.
Terrarum dominos evehit ad deos
Hunc, ſi, &c.
6 Evehit, Bent. evehere.
29 Me, Rutger. et al. erud. te.
2 10 Palumbis, ita vet. Schol. et Cuning.
39 Marſi, ſic edit. antqſs. e recent. Faber, Bent. et San.
3 18 Fixis, ita Cuning. et San. Bent. rectis.
26 Vetitum et nefas, ita San. quem vid.
4 8 Urit, Bent. viſit.
12 Agnâ—hœdo, ſic plur. vetuſt. exemp.
16 Fabulæque manes, al. fabulæque inanes.
6 3 Quam rem cunque, Bent. qua rem. Cunin. quum rem cunque.
7 7 Decerptam fronti, ita omn. Mſs. et edit. ant.
17 Perpetuo, ſic pl. opt. Mſs. et Bent. Cun. perpetuum.
27 Auſpice Teucro, Bent. auſpice Phœbo. Cunin. obſide Teucro.
8 De mutat. ſtroph. vid. San.
12 8 Sylvæ, San. rupes.
20 Honores. &c. Bent. honores, prœliis audax.
31 Di, ita quid. Mſs. al. quia ſic, al. quod ſic.
57 Latum, quid. codd. lætum.
15 36 Pergameas, ita antiqſs. Mſs. Cun. et San.
16 7 Si, ita Bent. Cun. et San.
14 Coactus, Bent. et San. coactum.
17 9 Hœduleæ, ita Talbot, Bent. Cun. et San.
20 9 Cæcubum, quid. exem. Lamb et San. cæcubam.
21 De loco et ordine hujuſce carminis vide Sanad.
13 Hæc, ita Bent. San. et al. recent.
22 11 Expeditis, ita opt. Mſs. Cun. et San.

Digitized by Google

lib.od. lin.

1 24 8 Inveniet, ſic pler. Mſs. Bent. Cun. et San.
13 Quod ſi, Fab. quin ſi, Lamb et Cuning. quid ſi.
15 Non, al. Mſs. Lamb et Cuning. num.
25 20 Hebro, Fab. et Bent. euro.
26 10 Poſſunt, ita plur. Mſs. et viri doctiſs.
27 3 Verecundumque, Cun. verecundique.
28 18 Avidum, ita ferme omn. Mſs. Bent. San. et al. erud.
29 13 Nobiles, al. nobilis.
31 9 Calenam, ita Bent. Cun. et San.
32 1 Poſcimur, ita plur. Mſs.
34 5 Relectos, ita Heinſ. Bent. San. et mult. al. erud.
13 Inſignem, Bent. inſigne, Cun. et San. inſignia.
35 14 Frequens, San. fremens.
37 10 Morbo virorum, Bent. opprobriorum.
25 Jacentem, quid. vet. codd. et Bent. latentem.
38 6 Curæ, ſic Cuning. e vet. Mſ.
2 1 21 Videre, ſic Beroald. Bent. Cun. San. et al.
2 2 Abdito, ſic omn. Mſs. Bent. et San.
7 Metuente, San. renuente.
3 2 In bonis, Bond. Bent. et al. ac.
12 Breves flores amœnæ, Cuning. San. et al. brevis flores amœnos.
21 Priſco et, ſic Dacier, Cun. San. et al. doctiſs.
6 18 Amicus Aulon fertili, Bent. apricus Aulon fertilis.
10 9 Sævius, ita Cuning. et San.
12 Fulmina, Bent. fulgura.
18 Citharæ, ſic Bent. et Sanad.
12 2 Dirum, quid. Mſs. Bent. et Cun. durum.
13 23 Diſcretas, quid. codd. deſcriptas.
38 Laborem, ita pler. exemp. Bent. Cun. et San.
14 27 Superbo, quid. Mſs. ſuperbum, al. vir. erud. ſuperbus, Cun. ſuperbis.
16 1 In patenti, San. impotenti, plur. Mſs. impatenti.
26 Leni, ſic Bent. San. et omn. recent.
17 26 Lætum, ita omn. lib. quid. Mſs. et Cun. fauſtum.
29 Dextrâ, Cun. et San. dexter.
18 3 Hymettias—reciſæ, ita Bent. Cun. et San.
30 Sede, ſic opt. Mſs. Bent. Cun. et San.
20 6 Vocas, Bent. et San. vocant.
13 Ocior, Bent. et San. tutior.

3 2 17 Sordida

Digitized by Google

lib. od. lin.

3 2 17 Sordidæ in-contaminatis, ita plur. Mſs. Cuning. San. et al. erud.
3 53 Mundo, ita pler. vet. exemp. Bent. Cun. et San.
4 38 Reddidit, ita plur. Mſs. Bent. et San.
44 Caduco, Bent. coruſco.
46 Urbes, Bent. et San. umbras, Cun. orbes.
5 7 Curia, unic. Mſ. et San. patria.
8 Armis, Fab. Dac. Bent. Cun. et. San. arvis.
37 Hic unde—inſcius, al. Mſs. et Bent. aptius.
7 20 Movet, ita quid. Mſs. Bent. Cun. et al. viri doctiſs.
8 15 Perfer, ita plur. Mſs. et vet. exemp.
25 Privatus, Cun. e vet. Mſ. privatis.
10 3 Porrectum, Bent. projectum.
7 Ventis? et, Bent. ſentis et.
11 18 Æſtuatque, ita Cun. et San. Bent. exeatque.
12 7 Simul, &c. ita Ben. San. et al. hos verſ. ordinant.
14 5 Unice, ſic Cun. San. et al. erud.
11 Expertes, ita Cun. San. et al.
12 Male ominatis, al. Mſs. et Bent. nominatis, San. ab inominatis.
16 13 Exitio, Dac. Cun. et al. excidio.
19 12 Miſcentor, ita Rutgerſ. Heinſ. San. Bent. et al.
Commodis, Cun. et San. commodum.
24 6 Dira, Bent. Cun. et San. dura.
24 Emori, ita mult. Mſs. Cun. et San.
25 O! quis, quis, ita Bent. San. ſi quis.
54 Formandæ, Bent. et San. firmandæ.
25 9 E ſomnis, ita vetuſt. edit. Cuning. et San.
13 Rupes, ita Dac. Cun. San. et plur. erud.
27 25 Namque, ſic Cun. et San.
48 Monſtri, ſic opt. Mſs. edit. Venet. Talbot, et al.
60 Elidere, ſic quid. Mſs. Lamb, Heinſ. San. et al.
28 2 Faciam, viri quid. erud. facias.
29 26 Urbi, San. orbis.
60 Syriæ, ſic al. Mſs. Cun. et San.
4 2 31 Ripas, Gronov. Bent. et San. rivos.
49 Tumque dum procedit, ita Cun. et San. Ben. iſque.
3 16 Mordeor, al. Mſs. Cuning. et San. torqueor.
4 7 Verniſque, ita pler. Mſs. et edit. opt.

4 4 15 Jam

Digitized by Google

lib.od. lin.

4 4 15 Jam lacte, al. eund. nocte, al. mane, Rutger. et San. jam jamque.
18 [Quibus, &c.] ex erud. judic. hi versus interpol.
24 Repressæ, sic plur. vet. Mss.
5 31 Redit, al. Mss. Bent. Cun. et San. venit.
6 25 Argutæ, quid. Mss. Argivæ, Cun. Argeæ.
8 7 Incendia, Cun. et San. impendia.
9 31 Silebo, sic al. Mss. Bent. et San.
10 2 Pluma, Bent. et San. bruma.
5 Ligurine, ita plur. erud.
13 14 Clari, quid. Mss. cari.
14 28 Meditatur, Bent. minitatur.
20 Indomitus, Bent. indomitus.
15 18 Exiget, ita plur. Mss. et viri erud.
Ep. 1 21 Ut adsit, Bent. uti sit.
26 Mea, ita plor. Mss. Heins. Bent. Cun. et San.
2 39 Juvet, vet. Mss. Turneb. Cun. et al. recent. juvans.
69 Relegit, Bent. redegit.
4 8 Ter, Bent. Cun. et San. trium.
17 Ora, Bent. æra, Cun. oro, San. rostra—ærata.
5 28 Currens, Bent. furens, N. Heins. et San. Laurens.
37 Fatucca, sic Cun. et al. recent. erud.
7 12 Nunquam, ita Bent. Cun. San. et al.
13 Cæcus, Bent. Cun. et San. cæcos.
9 17 Hoc, ita quid. Mss. Bent. Cun. et San.
25 Africanum, ita pler. Mss. et edit. opt.
10 19 Sinus noto, Torrent. et Cruquius sinu notus.
13 22 Cura, sic Bent. San. et al. erud.
16 15 Quod, ita Rutger. et San.
33 Ravos, ita quid. Mss. Bent. Cun. et San.
65 Ætea, sic al. Mss. mel. not. Cun. et San.
17 11 Luxere, sic pler. Mss. ac edit. opt. Bent. Cun. et San.
18 Relatus, al. Mss. ac edit. relapsus.
22 Ossa, Bent. ora.
33 Virens, ita opt. Mss. Bent. furens.
62 Si, Bent. et San. sed.
65 Infidus, Bent. et San. infidi.
81 Agentis, al. Mss. Manuc. et San. valentis.
Carm. Sæc. 16 Genitalis, Bent. et San. genetyllis.
51 Imperet, Bent. impetret.

Digitized by Google

lib. sat. lin.

1 1 4 Amis, San. ex conject. anon. erud. amis.
23 Præterea, San. ex conject. ejusd. prætereo.
95 Quidam, Bent. Cun. et San. qui tum.
111 Majori, Cun. et San. meliori.
2 6 Propellere, ita lib. vetust. et pler. Mss.
3 7 Citaret, Bent. et San. contra fid. Mss. iteraret.
20 Et fortasse, sic omnes ant. lib. et Mss.
25 Mala lippus, quid. Mss. et ant. lib. male lippus,
57 Nobiscum, &c. Bent. et San. ita distingunt;
Nobiscum vivit, multum demissus homo; illi
Tardo hæc cognomen pingui damus.
132 Sutor, duo vet. Mss. et edit. recent. tonsor.
Optimus, Cun. et San. e vet. Mss. protinus.
4 15 Accipiam, quid. lib. accipe jam.
25 Erue, Bent. arripe, quid. vet. Mss. eripe.
26 Ab avaritiâ, sic al. Mss. et plur. erud.
Miser, ita plur. Mss. et vir. erud.
73 Cuiquam, Bent. et San. quidquam.
88 Aquam, al. lib. præter eum qui præbet, aquâ,
109 Utque Barrus, Bent. ut qui farris.
6 13 Fuit, al. Mss. Bent. et San. fugit.
15 Quo, sic omnes Mss. et opt. lib.
18 Nos, Bent. et San. vos.
Longe lateque, plur. Mss. longe longeque.
53 Possum, Cun. et San. e vet. Mss. possit.
54 Mihi te, duo Mss. ac quid. erud. tibi me.
122 Aut, &c. San. aut ego, lecto
Aut scripto quod me tacitum juvet, ungor.
126 Rabiosi, &c. Bent. et San. e vetust. cod. campum
lusumque trigonem.
7 20 Compositus, Bent. et Cun. e vet. Mss. compositi.
8 32 Servilibus, utque, quid. Mss. Bent. et San. utque,
9 16 Persequar. hinc, plur. Mss. prosequar hinc.
49 Unquam, plur. Mss. et viri doctiss. inquam.
10 27 Latine, ita plur. Mss. et viri erud. Lambin. Cruq.
Cun. et al.
55 Varius ducit, quid. lib. Varius: ductu molle.
78 Cruciet, ita omnes codd. et vet. edit.
2 1 2 Tendere, quid. Mss. Lamb. Ben. et Cun. intendere,
31 Cesserat, ita quæd. edit.

2 1 84 Laudatur,

lib. sat. lin.

2 1 84 Laudatur, quid. Mſs. Rutger. Cun. et Ben. laudatus
2 47 Præconis, San. et al. prætoris.
75 Pravum, quid. viri doctiſs. et vet. Mſ. pravus.
64 Angit, plur. edit. aiunt.
123 Culpâ, quæd. edit. cuppâ.
3 1 Sic—ſcribis, al. Mſs. Bent. Cun. et al. ſi—ſcribes.
12 Tantos, Rutgerſ. San. et al. quid? tu
43 Quemcunque, quid. Mſs. et edit. quæcunque, Cun. et San. cujuſque.
50 Utrique, Cuning. et San. utrimque.
129 Tuo, ſic quid. edit. Bent. Cun. San. et mult. al.
154 Ingens, Cun. et San. inſtans.
166 Barathrone, duo Mſs. Cun. et San. balatroni.
188 Quæro, vet. Mſ. Canterus et Bent. quære.
303 Dæmens, Bent. e vet. Mſ. manibus.
317 Num tandem, &c. al. Mſs. et viri erud. hos verſus ita leg.
Num tantum, fufflans ſe, magna fuiſſet?
Major. dein num tantum? major.
4 13 Alba, Bent. alma, Cun. et San. alta.
19 Miſto, Bent. et al. recent. muſto.
61 In morſus, mult. Mſs. ac edit. immorſus.
81 Mappis, Faber et poſt hunc recent. mattis.
5 79 Venit enim magnum, Du Bois,
Venit enim magno: donandi parca juventus.
104 Prodentem vultum, al. Mſs. prudentum vultu, Bent. prudenter.
6 109 Prælibans, ita quid. Mſs. et plur. erud.
7 35 Fugis, al. furiſque.
82 Lignum, quid. erud. ſignum.
83 Sibique imperioſus, al. Mſs. ſibi qui.
8 29 Paſſeris atque, al. aſſi, al. paſſeris aſſi atque.

lib. ep. lin.

1 1 15 Nunc agilis, San. et al. erud. hos verſ. ita ordin.
Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis;
Nunc mihi res, non me rebus, ſubmittere conor,
Virtutis veræ cuſtos rigiduſque ſatelles;
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor.
21 Lenta, ſic quid. Mſs. Bent. et plur. erud.
69 Aptat, ita plur. Mſs. et viri doctiſs.

1 1 94 Curatus,

Digitized by Google

lib.ep. lin.

1 1 94 Curatus, ita prin. edit. et fere omn. Mſs.
2 4 Plenius, al Mſs. ac edit. opt. planius.
10 Quid Paris? vet. lib. Venet. quod Paris.
31 Ceſſatum, &c. Bent. San. et. al. recent. ceſſantem ducere ſomnum.
34 Curres, antiqſs. Mſs. et duæ princ. edit. cures.
3 4 Turres, al. Mſs. Bent. et San. terras.
4 9 Quam ſapere, &c. quid. Mſs. et lib. qui ſapere et fari poſſit.
5 1 Archiacis, ita omnes Mſs. et plur. edit.
6 53 Cui libet is, ita quid. Mſs. et opt. edit.
59 Populum, ita omnes Mſs. et lib. al. erud. campum, al. pontem, al. clivum.
7 29 Vulpecula, Bent. Cun. et al. recent. nitedula.
10 19 Lapillis, Bent. tapetis.
25 Faſtidia, quid. Mſs. et Torrent. faſtidia.
37 Victor violens, vet. edit. Bent. Cun. et San. victor victo.
12 20 Empedocles, Cun. et San. Empedocleum.
15 37 Correctus, Bent. e vet. Mſ. et al. rec. corrector.
16 41 Mendacem, vet. Schol. mult. Mſs. et ſex edit. medicandum.
43 Res ſponſore, ſic Cruq. Bent. et al. erud.
17 21 Vilia rerum, ita quid. Mſs. Cruq. Lamb, Bent. et al. erud.
51 Multo minus, vet. edit. Cun. et San. minus et minus.
18 7 Quæ ſe commendat tonsâ, San. commendat quæ ſe intonsâ.
15 Rixatur, Cun. et San. rixator.
37 Illius, ita quid. Mſs. et viri doctiſs.
56 Refigit nunc, ita pler. Mſs. ac edit. opt.
81 Fidentem, vet. Mſ. Bent. et Cun. fidentes.
91 Bibuli nocte, quid. Mſs. liquidi, al. luce, Bent. liquidi luce.
108 Æquum animum, vet. Mſ. et Johan. Sariſb. animum mihi ego.
19 10 Edixit, al. Mſs. ac edit. opt. edixi.
20 13 Vinctus, ita omn. Mſs. et princ. edit.
2 1 18 Hoc, ita Schol. Lubin. et al. doctiſs.

Digitized by Google

lib.ep. lin.

2 1 41 Veteresne poëtas, Cun. et San. veteresne proboſque
53 Nævius, &c. Bent. San. et Cun.
Nævius in manibus non eſt? non, &c.
67 Cedit, ita vet. Mſ. et plur. viri doctiſs.
75 Venditque, Bent. et vet. Mſ. venitque.
115 Quod melicorum, &c. ita Bent. et al. recent.
142 Operum et pueris, plur. Mſs. Bent. et al. operum pueris.
167 In ſcriptis, pl. Mſs. et San. inſcite, Bent. inſcitiis.
216 Curam redde, vet. Mſ. et al. viri doctiſs. curam impende.

2 63 Quod tu, ſic multi Mſs. ac edit. opt.
80 Contracta, vet. Mſ. Cun. et San. cunctata.
89 Mucius ille, ſic plur. edit. Lamb, Bent. et Cun.
96 Quare, fortaſſe, quâ re.
161 Daturas, ita Mſs. antiqſs. ac edit. opt.

Art. Poet. 2. Ut, San. aut.
26 Levia, Bent. et al. erud. lenia.
32 Unus, ita plur. Mſs. et viri doctiſs.
59 Procudere nummum, ita quid. Mſs. et viri doct.
65 Diu palus, Cun. et San. palus dudum.
92 Decentem, ita opt. Mſs. et plur. erud.
120 Hohoratum, Bent. et al. Homereum.
157 Naturis, vet. Mſs. et al. erud. maturis.
172 Aviduſque, San. paviduſque.
197 Peccare timentes, Bent. et San. pacare tumentes.
252 Juſſit, vir erud. Gul. Dunkin ſuſpicatur legend. jus ſit.
270 Noſtri, edit. princ et plur. Mſs. veſtri.
277 Qui, ſic quid. vir. erud.
328 Poterat, ita plur. Mſs. et princ. edit.
441 Formatos, ita plur. viri erud.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google